

LUNDS
UNIVERSITET

Ofrivilliga förövare och motvilliga offer

- En intervjustudie om pornografi och sexuell aggressivitet
bland barn

Av Clara Jonsson & Tania Michea

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)
Vårterminen 2021

Handledare: Karl Dahlstrand

Examinator: Johan Rosquist

Abstract

Men's violence against women is a major global problem. Pornography often depicts humiliation and violence against women. Moreover, it becomes problematic to work for an equal society when children have free access to pornography online. Therefore, the aim of the study is to investigate how employees in Swedish healthcare and aid organizations perceive the relationship between online pornography and sexual aggression amongst children. Furthermore, we examine the need to limit the access to online pornography for children. The data collection consists of three semi-structured interviews that have been analysed with thematic analysis. According to the interviewees, pornography is described as degrading towards women, violent and does not portray consensual sex. In addition, they highlight that aggressive and humiliating sexual behaviour is applied in children's sexual practices. Both boys and girls are affected, however in different ways where pornography creates involuntary perpetrators in boys and reluctant victims in girls. We found that the interviewees consider limiting the access to online pornography for children, through age-verification and internetfiltering. However, the interviewees do not consider that to be a sufficient solution. Hence, they highlight the role of sex education and norm criticism as a vital component to limit aggressive sex practices among children. Swedish laws that regulate pornography for citizens only cover depiction and dissemination. However, these laws do not cover consumption and possession. The effects of pornography should be studied further. The use and definition of the word violent pornography should be further clarified.

Nyckelord: Barn, Internetpornografi, Sexuell aggressivitet, Åldersverifiering

Förord

Först och främst vill vi rikta ett stort tack till intervjupersonerna för deras medverkan i uppsatsen. Det har givit oss kunskap, men framför allt motivation att fortsätta att lära och sprida den viktiga kunskapen som förmedlats. Vi vill även tacka vår handledare Karl Dahlstrand vid Lunds universitet för vägledning och goda råd under hela processen. Vid uppsatsens slut har pandemin pågått i mer än ett år. Det har självfallet påverkat uppsatsskrivandet till viss del, trots det har kandidatkursen varit enormt lärorikt och givande. Med de orden vill vi tacka för den fina tiden vid Lunds universitet.

Tack!

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Introduktion	1
1.2 Syfte & frågeställningar	2
1.3 Rättssociologisk relevans	3
1.4 Disposition	4
2. Bakgrund	5
2.1 Lagar som reglerar pornografi	5
2.1.1 Yttrandefrihetsgrundlagen och tryckfrihetsförordningen	5
2.1.2. Olaga våldsskildring	6
2.2 Lagar som reglerar barns konsumtion	8
3. Teoretiska utgångspunkter	8
3.1. Radikalfeminism	8
3.2 "Doing gender"-perspektivet	9
3.3 Allmänprevention	10
3.5 Sammanfattning av de teoretiska utgångspunkterna	12
4. Metod	12
4.1 Databesamling	13
4.2 Transkribering	15
4.3 Dataanalys	15
4.4 Kritik av kvalitativ forskning	16
4.5 Urval	16
4.6 Forskningsetiska regler	17
4.7 Validitet och reliabilitet	18
4.8 Litteraturöversikt	18
5. Tidigare forskning	19
5.1 Relationen mellan pornografi och sexuell aggressivitet	19
5.1.1 Inslag av våld och förnedring i pornografien	20
5.1.2 Pornografikonsumtionens påverkan	20
5.2 Metoder för att begränsa barns tillgång till pornografi	23
5.2.1 Porrfilter	23
5.2.2 Åldersverifiering	24
5.3 Andra relevanta kunskapskällor	25
6. Resultat	25
6.1 Beskrivning av pornografi och sexuell aggressivitet	25
6.2 Prostitution	27
6.3 Strukturer som påverkar sexuell aggressivitet	27
6.4 Konsekvenser & förståelsen av vad som är brottsligt	28
6.5 Barns utsatthet, sårbarhet & förväntningar	29
6.6 "Ensamlämnade"	30

6.7 Åldersverifiering som reglering för barn	31
6.8 Andra åtgärder	32
7. Analys	32
7.1 Generella strukturer	33
7.2 Porrstrukturer	33
7.3 Motvilliga offer, ofrivilliga förövare & (o)förståelsen av vad som är brottsligt	34
7.4 Samhällets ansvar och reglering	37
8. Diskussion och slutsatser	38
8.1 Metoddiskussion	38
8.2 Slutdiskussion	39
9. Referenslista	42
Elektroniska källor	46
Rättsliga källor	49
10. Bilagor	50
Bilaga 1	50
Bilaga 2	52
Bilaga 3	53

Förkortningar

BrB Brottsbalken

prop Proposition

RH Rättsfall från Hovrätterna

RF Regeringsformen

TF Tryckfrihetsförordningen

YGL Yttrandefrihetsgrundlagen

1. Inledning

1.1 Introduktion

Enligt jämställdhetsmyndigheten (2021) är mäns våld mot kvinnor ett allvarligt jämställdhetsproblem. Regeringen har antagit en nationell strategi för att bekämpa och förebygga mäns våld mot kvinnor, där det förebyggandet arbetet omfattar att utmana och identifiera framställningar av kvinnor och män som reproducerar kvinnors underordning, bland annat inom pornografi (Regeringen 2016, s. 126). Pornografi är ett ämne som har diskuterats offentligt i flera decennier, såsom kvinnofrids mord där gärningspersonen haft sexuellt motiv och konsumerat våldspornografi (B 3402–15 & B 6724–15). Internet har medfört att tillgängligheten till pornografiskt material har ökat (Statens medieråd 2006, s. 76). I Sverige konsumerar 70 procent av män, mellan ålder 16–84 år pornografi. Motsvarande siffra för kvinnor konsumerar inte pornografi (Folkhälsomyndigheten 2019, ss. 9–10). En studie från Statens medieråd visade att tre procent av flickor, 13–18 år, konsumerar pornografi en eller flera gånger i veckan, motsvarande siffra för pojkar i samma åldersgrupp var 26 procent (Statens medieråd 2019, s. 54). Våren 2018 röstade riksdagen ner en motion som yrkade att införa porrfilter i skolan (Aftonbladet 2018), trots det installerar allt fler skolor porrfilter i skoldatorerna för att begränsa barns tillgänglighet till internetpornografi (PorrfriBarndom u.å.). I samhället och inom forskning cirkulerar olika åsikter om pornografikonsumtionens effekter på barn, såsom aggressivitet och våld (Thorstensson 2020; Janouch 2015; Unizon 2020a, s. 3; Skagerström Lindau 2020; Unizon & Waltman 2016, s. 121; Wright, Tokunaga & Kraus 2016, s. 198; Nøttestad, Overland & Hald 2010, s. 1112; Kohut, Baer & Watts 2016, s. 1). Matilda Ernkrans, minister för högre utbildning och forskning, menar att barns sexualundervisning ska komma från skolan och inte från porrindustrin. Ernkrans har fått rapporter om att unga har hårt sex som är pornografiinspirerat. Därav har regeringen beslutat att lärarutbildningar ska ha kunskap om sex och relationer från och med hösten 2021 (Ernkrans 2020).

En sifo-undersökning utförd av Unizon visar att nästan tre fjärdedelar av Sveriges invånare är positiva till en lagstiftning för att begränsa spridning av pornografi till barn under 18 år (Unizon 2020b). Organisationen PorrfriBarndom, kriminologen Nina Rung

och socialdemokratiska politiker menar att dagens mainstreampornografi är våldsam och kan likställas med allvarlig misshandel. De anser att samhället bör införa begränsningar för tillgängligheten, exempelvis åldersverifiering via Bank-ID (Change.org u.å.; Zabielski 2020; Svenska Dagbladet 2020). Frankrike implementerade sommaren 2020 en lag om åldersverifiering på pornografiska webbsidor och Storbritannien var på väg att implementera åldersverifiering (Svenska Dagbladet 2020; Waterson 2019; Burgess 2019). En motion föreslår att begränsa och skydda barn från internetpornografi genom att modernisera lagen olaga våldsskildring. Idag skyddas barn genom att sända pornografi på TV vid särskilda tider när barn vanligtvis inte tittar och att butiker sätter upp pornografiskt material på en höjd där barn inte kan se. Olaga våldsskildring räcker inte till, eftersom barn exponeras för pornografi på internet (Johansson, Vilhelmsson & Qarlsson 2020). Justitieministern Morgan Johansson anser att första åtgärden för att motverka pornografi är inte genom att inskränka tryck- och yttrandefriheten. Justitieministern tycker att det är svåra avvägningar med lagstiftning som begränsar pornografi på internet, för att det förhåller sig till skyddet av bland annat yttrandefriheten. Vidare menar Justitieministern att det inte går att skapa kriterium för internetleverantörer som förhindrar tillträde till pornografisk innehåll som skyddas av yttrandefrihetsgrundlagen. I juni 2021 kommer barnombudsmannen framställa en rapport om huruvida pornografi påverkar barn och ungas hälsa och relationer. Johansson menar att "Rapporten kommer att vara ett viktigt kunskapsunderlag för fortsatta överväganden på området" (Johansson 2020).

1.2 Syfte & frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka relationen mellan internetpornografi och sexuell aggressivitet bland barn. För att få en djupare förståelse kommer intervjuer med en person som arbetar inom vårdområdet sexuell och reproduktiv hälsa, en person som är anställd på en kvinno-tjejjour och en person som är anställd på en mansjour att hållas. Det är således intervjupersonernas upplevelser av relationen mellan internetpornografi och barns sexuella aggressivitet som uppsatsen ämnar att undersöka. Av den anledningen ämnar även uppsatsen att undersöka behovet av att begränsa internetpornografien för barn. Följande frågeställningar kommer att besvaras:

- Hur ser intervjupersonerna på relationen mellan internetpornografi och sexuell aggressivitet bland barn i Sverige?
- Hur ser intervjupersonerna på behovet av att begränsa tillgängligheten av internetpornografi för barn i Sverige?

Följaktligen kan första frågeställningen ses som en huvudfråga och andra frågeställningen ses som en bifråga. Syfte och frågeställningarna ämnar omfatta intervjupersonernas uppfattningar utifrån deras erfarenheter och engagemang. Uppsatsen avgränsas till hur intervjupersonerna ser på barns konsumtion av internetpornografi och dess påverkan samt behovet av att begränsa tillgängligheten till internetpornografi i Sverige.

1.3 Rättssociologisk relevans

Rättssociologi kan förklaras och definieras på flera olika sätt. Ett sätt att förklara rättssociologi är genom de rättssociologiska fyra byggstenarna, utvecklad av Matthias Baier, Ida Nafstad och Måns Svensson (2018, s. 13). Uppsatsen kan kopplas till tre av de rättssociologiska byggstenarna, law in books, levande rätten men främst social förändring.

Rättssociologiska byggstenen social förändring handlar om de sociala normerna och deras möjlighet att påverka samhället (Ibid. s. 14). Sociala normer anger hur man ska handla, som grundar sig i sociala överenskommelser eller sociala konstruktioner (Baier & Svensson 2018, s. 37). För att förändring ska få genomslagskraft är det väsentligt att förstå om normers uppbyggnad, funktion och uppkomst, men även vilka konsekvenser och effekter de har. På så vis möjliggörs tydligare förståelse för förändringsprocesser (Baier & Svensson 2018, s. 23). Den sociala förändringen beskrivs genom grundsatsen att människor inte följer lagar utan snarare följer sociala normer (Baier, Nafstad & Svensson 2018, s. 14). Påståendet syftar till att människor i regel inte har kunskap om lagar i någon större utsträckning utan besitter större kunskap om de sociala normerna. Kunskaperna om de sociala normerna har vi lärt oss genom olika socialisationsagenter, exempelvis skolan och föräldrarna. Det kan tolkas som att pornografin verkar som en

slags socialisationsagent för barn när det gäller sex.

Vidare kan det urskiljas ett spänningsförhållande mellan levande rätten och social förändring (Ibid. s. 15). Å ena sidan har vi sociala normer som sätter spelreglerna och å andra sidan har vi den sociala praktiken som beskriver hur vi använder oss av spelreglerna. Om det är att kunskap om sex primärt kommer från internetpornografi (som kan ses som en socialisationsagent), vilket Ernkrans (Regeringen 2020) påstår, kan barn imitera det som vuxna personer gör i pornografen.

Urvalet i uppsatsen kommer att ses som att de vill skapa en social förändring, påverka samhällsutvecklingen till ett mer jämställt samhälle (Ibid. s. 65). Organisationerna och Rung som problematiserar internetpornografins påverkan på barn kan ses som representanter av den feministiska rörelsen och som aktivister (Ibid. s. 79–80). Feminister har använt rättsliga och politiska åtgärder för att lyfta upp problem till allmänheten (Samuels 2013, s. 144).

Rättssociologiska byggstenen levande rätten styr det sociala livet, bland annat genom förhållningsregler, rules of conduct, som författarna beskriver som oskrivna regler. Förhållningsregler styr hur vi ska handla socialt bland människor (Ibid. s. 86). Levande rätten baseras på flertal olika regler exempelvis moral, lagar och religion. Levande rätten påverkar människors liv mer än vad rättsregler gör, eftersom levande rätten kan hantera social ordning utan påverkan av rättsregler och domstolar, såsom att reda ut sociala problem och konflikter. Den formella rätten är en sista utväg, om social ordning inte kan skapas av levande rätten. Det kan tolkas som att politikerna och organisationerna upplever att den levande rätten inte kan hantera det sociala problemet, det vill säga hur barn påverkas av internetpornografi och dess tillgänglighet. Eftersom de anser och har en vilja att reglera en rättslig åtgärd, exempelvis uppdatera en nuvarande lag eller införa åldersverifiering, för att skapa social ordning (Ibid. s. 87).

1.4 Disposition

Inledningsvis beskrivs uppsatsens ämne, syfte och frågeställningar, rättssociologisk relevans och disposition för att väcka intresse hos läsaren. Bakgrund beskrivs därpå för att ge en rättslig bakgrund till uppsatsens ämne. Därefter presenteras teoretiska utgångspunkter för att förklara vilka perspektiv som tillämpas. I metod presenteras uppsatsens metodologiska tillvägagångssätt exempelvis, datainsamling och dataanalys. Sedan presenteras tidigare forskning och uppsatsens resultat. I analysen analyseras

resultatet med tidigare forskning och de teoretiska utgångspunkterna för att besvara uppsatsens frågeställningar. Slutligen presenteras en diskussion och slutsatser med utgångspunkt från uppsatsens tidigare presenterade delar.

2. Bakgrund

I detta avsnitt presenteras en rättslig bakgrund av vilka lagar som reglerar och har reglerat pornografi samt andra lagar som reglerar barns konsumtion. Även ett rättsfall kommer att presenteras för att ge en fingervisning av vilka skildringar som omfattas av lagen om olaga våldsskildring.

2.1 Lagar som reglerar pornografi

Från 1950-talet fram till år 1971 censurerades film med sexuellt innehåll av instanserna Filmcensuren och Statens Biografbyrå. De redigerade och utgallrade scener, införde åldersgräns och förhindrade filmer som kunde förorsaka skadligt upphetsande eller förråande (Larsson 2007, s. 98). År 1971 upphävdes lagen "sårande av tukt och sedlighet" i brottsbalken 16 kap. 11§. Lagen förbjöd spridning och publicering av pornografi (Larsson 2007, s. 94) och sågs som ett brott mot allmän ordningen innan den avskaffades (Gustafsson & Larsson 2009, s. 446).

2.1.1 Yttrandefrihetsgrundlagen och tryckfrihetsförordningen

I Sverige är yttrandefriheten grundlagsskyddad genom Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). Den ger människor rätten att framföra och uttrycka sina känslor, åsikter och tankar i nästan vilket ämne som helst (1 kap. 1 § YGL). Syftet med YGL är att säkra fria meningsutbyten, en fri och mångsidig upplysning samt att säkra ett fritt konstnärligt skapande. YGL omfattar flera olika områden, bland annat radio, tv, film och webbplatser där innehåll kan uttryckas i bland annat bild, text eller ljud (1 kap. 2 § YGL).

Myndigheter eller allmänt organ får inte censurera program eller genom tekniska upptagningar. Att förbjuda eller hindra ett innehåll att framställas, offentliggöras eller spridas till allmänheten av ett program eller en teknisk upptagning är inte lagligt (1 kap. 11 § i YGL). I regeringsformen medges dock att yttrandefrihetsgrundlagen får begränsas med hänsyn till bland annat " [...] förebyggandet och beivrandet av brott" (2 kap. 23 § RF).

Dock gäller inte YGL vid pornografiska bilder av personer som inte uppnått full pubertet eller är under 18 år (1 kap. 21§ YGL). Det är inte lagligt att visa pornografiska bilder på eller vid allmän plats som kan upplevas anstötligt (3 kap. 12 § 1st.) eller skicka post med pornografiska bilder till någon utan att den personen har beställt posten (3 kap. 12§ 2 st.).

Enligt Tryckfrihetsförordningen (TF) får myndigheter eller allmänt organ inte censurera en skrift. Man får inte heller förbjuda mot tryckning. Det är olagligt för myndigheter eller allmänt organ att hindra spridning till allmänheten av en skrift och hindra tryckning eller utgivning av en skrift i anledning av skriftens innehåll (1 kap. 8 §). Det är inte tillåtet att visa en pornografisk bild på eller vid en allmän plats för att skapa allmän anstöt eller skicka en bild till någon utan att den personens vetskap (6 kap. 2§ 1 st.) detsamma gäller i BrB 16 kap 11§.

2.1.2. Olaga våldsskildring

I brottsbalken 16 kap. 10 c § regleras lagen olaga våldsskildring som implementerades år 1989. Enligt lagen är det ett brott att sprida bilder av sexuellt våld eller tvång. Det är heller inte tillåtet att framställa sådana bilder i syfte att sprida dessa vidare vid ett senare tillfälle. Rörliga bilder som innehåller grovt våld mot människor eller djur omfattas av lagen. Olaga våldsskildring regleras även i YGL och TF. Om en bild skildrar sexuellt våld eller tvång i syfte att sprida bilden vidare är det ett tryckfrihetsbrott (7 kap. 4 § TF). Om brottet också begås i ett program eller teknisk upptagningen och är straffbara enligt lag är det ett yttrandefrihetsbrott (5 kap. 1§ YGL).

Både skildring av grovt våld och sexuellt våld och tvång omfattas av lagen. Departementschefen hänvisade till prop. 1986/87:151 s. 91 f. i förarbetena till videovåldslagen (1981:485) där forskare framfört teorier om videovåldets effekter på barn och ungdomar (Johansson, Trost, Träskman & Wennberg 2019, s. BrB 16:10 c s. 2). Teorierna grundar sig i att filmer med aggressiva inslag huvudsakligen har tre effekter. Förstnämnt handlar det om att innehållet får en mönsterbildande effekt vilket gör att åskådarna imiterar handlingar och beteenden i filmerna. För det andra kan filmerna ha en utlösande effekt på latent aggression hos åskådarna. Sistnämnt handlar det om att innehållet långsiktigt ska ha en avtrubbande effekt hos åskådare som konsumerat många våldsinriktade filmer.

Vidare utvecklar departementschefen skälen för kriminalisering i prop. 1986/87:151 s. 102 f. om våldsskildringar i pornografi. Departementschefen talar om den människokränkande pornografin och om pornografiska skildringar som ” [...] klart gick över gränsen för vad som rimligen kan accepteras [...]” (Ibid.). Det beskrivs som att kvinnan är den som regelmässigt skildras på ett mänskligt nedvärderande och grovt kränkande sätt (Ibid.). Ytterligare redogörs det för att uppväxande pojkar (men även män) negativt påverkas av sådana skildringar och att det kan påverka deras syn och värdering av kvinnan (Ibid.). Även situationer där modellen avbildats på ett sådant sätt att det av betraktaren kan uppfattas som att den förnedrande och kränkande behandlingarna är njutbar, ska omfattas av bestämmelsen menar Departementschefen i ett uttalande i prop. 1986/87:151. (Johansson et al. 2019, s BrB 16:10 c s. 3). Följaktligen beskrivs hur samhället strävan efter jämställdhet mellan könen skulle motverkas om sådana skildringar kunde spridas oreglerat.

Justitiekanslern väckte åtal mot I.N. som dömdes för yttrandefrihetsbrott och olaga våldsskildring av hovrätten över Skåne och Blekinge (RH 2000:97). I.N. har erbjudit videofilmer till försäljning som skildrar sexuellt våld eller tvång samt av närgånget och utdraget grovt våld mot människor och mot djur. Det sexuella våldet som förekommit i videorna är bland annat slag med flat hand på könsorgan, misshandel av föremål som piskor och spön, utdelningar av elchocker och bränt kroppsdelar med exempelvis cigarettglöd.

Tvånget som skildras är inslag av förnedring eller kränkande behandling och sker mot den utsatta personens vilja. Enligt hovrätten är det ren tortyr och våldet riktas mot bröst och könsorgan. Det sexuella tvånget som skildras i videofilmerna är exempelvis personer som bundits och hängts upp i olika anordningar. De utsatta personerna har även helt eller delvis varit nakna. Olika föremål har förts in i slidan eller analöppning på de utsatta personerna som också tvingats till oralsex, blivit urinerade på av andra personer, ätit avföring eller druckit urin och fått möss införda i slida. Hovrätten anser att det sexuella våldet och tvånget kan ha en negativ påverkan på ungdomars syn på sexualitet och relationer mellan män och kvinnor (RH 2000:97).

2.2 Lagar som reglerar barns konsumtion

Det finns flertal lagar som reglerar barns konsumtion för att skydda dem från skada. Exempelvis granskar statens medieråd filmer som ska visas offentligt i enlighet med Lagen om åldersgränser för film som ska visas offentligt (SFS 2010:1882), de inför dessutom åldersgränser. Åldersgränserna som sätts är sju, elva och 15 år. I 5 § i lagen får film inte visas offentligt om den anses utgöra skada för barnets välbefinnande i respektive åldersgrupp. Andra lagar som reglerar barns konsumtion är alkohollagen och tobakslagen. Det är inte tillåtet att sälja eller lämna ut tobak enligt 5 kap. 18 § i Lag om tobak och liknande produkter (SFS 2018:2088). Det är otillåtet att servera alkohol eller lämna alkohol som gåva till personer under 18 år, samt att sälja alkohol till personer under 20 år enligt 3 kap. 7 § i alkohollag (SFS 2010:1622).

3. Teoretiska utgångspunkter

I det här avsnittet presenteras de teoretiska utgångspunkterna som kommer att analyseras med resultatet i analysavsnittet. I slutet av avsnittet (se avsnitt 3.5) kommer en sammanfattning presenteras för att tydliggöra hur teorierna är relevanta för uppsatsen.

3.1. Radikalfeminism

Radikalfeminismen är en strukturell förklaringsmodell som försöker förklara förtrycket av kvinnor. Förtrycket ses som en konsekvens av de rådande maktstrukturerna i samhället som präglas av manlig dominans och kvinnlig underordning (Gunnarsson, Svensson, Käll & Svedberg 2018, ss. 46–47). Den kvinnliga underordningen är enligt radikalfeminismen ett grundläggande förtryck. Ett förtryck som finns rotat i den sociala strukturen och ger män makt över kvinnor (Ibid.). Förtrycket kan även ses som en strategi för att fortsatt upprätthålla rådande maktobalans i samhället mellan män och kvinnor (Walklate 2017, s 110).

Den amerikanska och den nordiska kontexten tycks skilja sig åt i synen på lagstiftning. Den amerikanska radikalfeminismen anser att kampen mot obalansen i maktstrukturerna bör föras på en privatnivå snarare än genom lagstiftning (Gunnarsson

et al. 2018, s. 48). Tilltron till rätten som styrmedel verkar vara mer förankrad i den nordiska kontexten för att uppnå jämställt samhälle.

Bland annat prostitution, pornografi och sexuella övergrepp identifieras som grundläggande uttryck för förtrycket (MacKinnon 1991, s. 23). MacKinnon menar att pornografi tenderar att överskugga de rättigheter som kvinnor har genom att skildra kvinnan ojämlikt och underordnad mannen. Samt att pornografi inspirerar till bland annat våldtäkter och prostitution (Ibid.).

Robert Jensen och Gail Dines menar att kritisk feministisk analys anser att pornografi upprätthåller den sexuella underordningen av kvinnor (Jensen & Dines 1998, s. 65). Författarna lyfter Andrea Dworkin syn på pornografi som innebär att pornografi förtrycker kvinnor och sexualiserar underordningen. Dworkin menar att man kan dela upp pornografi i fyra element. Det första elementet är hierarki som innebär att det finns en makt, där män är överordnade och kvinnor underordnade. Andra elementet är objektifiering som menas att en människa blir till ett objekt genom sociala medel, transformeras till ett objekt som kan köpas och säljas. Det tredje elementet är underkastelse som betyder att kvinnor som underordnad lyder och är tillmötesgående mot män för att överleva. På så vis innehar män makten och dominansen. Det sista elementet är våld som uppstår av de tre första elementen. Våldet är regelmässigt som utövaren ser som en självklar rättighet att burka (Jensen & Dines 1998, s. 66).

3.2 "Doing gender"-perspektivet

Ur ett socialkonstruktivistiskt synsätt är kön någonting som görs genom social aktivitet och någonting som vi producerar kunskap om (Widerberg 2014, s. 466). Detta skildras mer specifikt genom "doing gender"-perspektivet som redogör för hur kön konstrueras, uppfattas och förkroppsligas (Messerschmidt 2004, ss. 35–36). Kön är således främst någonting som aktivt görs i sociala kontexter enligt perspektivet. "Doing gender" eller "att köna" sker inte i ett vakuum utan genom interaktion mellan människor och i den vardagliga praktiken. Detta sker både medvetet och omedvetet. Perspektivet redogör för hur manlighet och kvinnlighet konstrueras, uppfattas och förkroppsligas (Messerschmidt 2004, s. 37). I praktiken innebär detta även att människor försöker forma sig efter dessa konstruktioner av manligt och kvinnligt och agera efter respektive köns förväntningar (West & Zimmerman 1987, s. 126). Även rätten omfattas av den

sociala konstruktionen av kön. Det har även uppmärksammats att rätten i sig bidrar till att konstruera kön (Burman 2013, s. 21). Att uppmärksamma rättens relation till att konstruera kön beskrivs som viktigt i avseendet att rätten har inflytande att påverka hur kön uppfattas i samhället (Ibid. s. 22).

3.3 Allmänprevention

Den effekt som ett straffhot har på människan kallas för allmänprevention. Allmänprevention brukar delas upp i två delar, den avskräckande delen och den moralbildande delen. Den avskräckande delen handlar således om att avskräcka människor på olika sätt från att begå brottsliga handlingar. Vidare kommer enbart den moralbildande delen att introduceras.

Moralbildning handlar om en vanebildande effekt som ska uppnås genom att påverka moralen hos människor och samhället. Den önskade effekten av moralbildning är att människor kommer att se handlingen som moraliskt förkastlig och inte enbart förbjuden (Andersson & Nilsson 2017, s. 12). Således försöker moralbildningen att påverka den informella kontrollen genom den formella kontrollen. Moralbildningens funktion är att genom exempelvis kriminalisering påvisa ett fördömande i lag man även önskar att allmänheten ska fördöma moraliskt. Detta förklaras genom handlingar som är mala prohibita och mala per se, alltså "dåliga" handlingar som är förbjudna i lag och "dåliga" handlingar som är "dåliga" i sig (Ibid.). Tanken är att hotet om straff ska påverka den allmänna moralen och igenom det ha en handlingsdirigerande funktion.

3.4. Normer

Utifrån ett normperspektiv är normer en fundamental del av samhället som anger hur vi ska handla och inte handla (Baier & Svensson 2018, s. 9). Matthias Baier och Måns Svensson beskriver normer på en allmän nivå i boken *Om normer*. Normer beskrivs oftast som något positivt men kan även uppfattas som tvång och begränsningar (Ibid. s. 10). Alla normer är olika och därför reagerar vi människor starkare på somliga normer men inte på andra. Baier och Svensson exemplifiera två olika handlande som man kan reagerar annorlunda på; att tränga sig i en kö och att en förälder slår sitt barn. Det förstnämnda skapar inte lika starka reaktioner som det sistnämnda bland människor (Ibid. s. 11).

Det finns flera olika sätt att se normer på. Baier och Svensson beskriver att normer består av tre essentiella attribut. "Normer utgör (a) imperativ som är (b) socialt reproducerade och (c) och utgör individens uppfattning avseende omgivningens förväntningar på det egna beteende." (Ibid. s. 59). Imperativ menas att normer bildar handlingsdirektiv (Ibid. ss. 55–56). Socialt reproducerade i denna kontext menas att normer är tecken som finns i kommunikativ verklighet (Ibid. s. 56). Det sistnämnda attributet menas att det finns kollektiva förväntningar som anses vara korrekta beteende som den enskilde ska förstå (Ibid. s. 57).

Det finns olika slags normer. En norm är sociala normer som är socialt konstruerade och beskriver hur man ska handla. Handlar man inte enligt en social norm uppstår ett normbrott och en konsekvens kan tillkomma för den som bryter mot en social norm (Ibid. s. 37). Sociala normer kontrollerar och styr människor och kan ses som *social kontroll*. Baier och Svensson menar att *social kontroll* har sin utgångspunkt i August Comte som anser att människor lever i en känsla av solidaritet genom länkar till varandra. Social kontroll skapas genom länkar av människor och dessa länkar faller oftast en kollektiv syn på moraliska frågor. Författarna menar att människor pratar om moraliska frågor som rör rätten och tar gemensamma och kollektiva ställningstaganden såsom synen på lagar och rättstillämpning. Detta kallas för allmänna rättsmedvetandet som är ett svårdefinierat begrepp. Med andra ord innebär begreppet huruvida allmänheten ser på vad som är rätt och fel. Förbudet mot barnaga är ett exempel på när människor har förändrat moraluppfattningar (Ibid. s. 138). Efter tid kommer människor att tänka och värdera som lagen anger, och på så vis skapas social kontroll. Rätten ska spegla moral som ursprungligen kommer från de sociala normerna (Ibid. s. 139). Som sagt kan sociala normer dels styra och kontrollera människor, dels skapa social sammanhållning och integration (Ibid. s. 140). Att följa en norm innebär att man fogar sig för den sociala kontrollen (Ibid. ss. 140–141).

Sociala normer utövar makt genom att en person handlar efter en norm, fastän det går emot personens intresse och vilja. Avseende en social norm kan en person välja att handla som inte överensstämmer med normens handlingsdirektiv, men då finns risken att personen sanktioneras (Ibid. s. 153). Normer kan också integrera människor, genom att använda samma slags klädstil eller etikett. Detta skapar ett konformt beteende som gör att vi känner igen oss i varandra och känner en samhörighetskänsla (Ibid. ss.

154–155). Baier och Svensson beskriver att normer kan uppstå genom att någon formulerar en norm, en så kallad normalstrare. Normalstrare kan både skapa normer och reproducera normer (Ibid. s. 103), av en person eller i grupp (Ibid. s. 104). Grupper kan exempelvis vara företag, sociala klasser och olika professioner (Ibid. s. 106). Ålder är en variabel som kan påverka hur en norm formas. Baier och Svensson exemplifierar att åldersgränser som att vara minst 20 år för att köpa alkohol är en symbolisk gräns som strukturerar ålder (Ibid. s. 107).

3.5 Sammanfattning av de teoretiska utgångspunkterna

Radikalfeminismen tillämpas i uppsatsen för att synliggöra en samhällssyn som skildrar en obalans mellan könen. Det handlar om antaganden och representationer om hur världen ser ut. Således är det utgångspunkten i könskonstruktionerna som sedan analyseras ur ett "doing-gender" perspektiv. Maktobalansen mellan könen, där manlighet är dominant och kvinnlighet är underordnat utgör de sociala konstruktionerna av kön.

Moralbildningen tillämpas för att förstå hur intervjupersonerna anser att man bör handla preventivt och beskriva huruvida lagar lyckas skapa en vanebildande effekt eller påverka moralen i samhället. Vilket gör moralbildningen förenlig med den andra frågeställningen (se avsnitt 1.2). Normer genomsyrar mer eller mindre samtliga teoretiska utgångspunkterna, dem två förstnämnda kan tolkas som att de ser kritisk på normer medan de två sistnämnda ser fördelar med normer och dess användbarhet. Därav tillämpas sociala normer i uppsatsen för att beskriva hur det sociala samspelet mellan människor kan se ut, samt beskriva intervjupersonernas roll.

4. Metod

Inledningsvis presenteras först datainsamling och dess tillvägagångssätt. Vidare redovisas transkribering av datainsamling och uppsatsens dataanalys. Därefter presenteras kritik av kvalitativ forskning, urval, forskningsetiska principer, validitet och reliabilitet och tillsist litteraturöversikt över tidigare forskning.

4.1 Datainsamling

Datainsamlingen utgörs av kvalitativa intervjuer med semistrukturerad karaktär för att besvara frågeställningarna. Kvalitativa intervjuer är en lämplig metod för att undersöka erfarenheter och upplevelser av ett fenomen (Bryman 2018, s 561). Uppsatsens frågeställningar ämnar undersöka frågor av karaktären *hur*. Intervjuer som metod anses vara adekvat för att besvara frågeställningar sådana frågeställningar (Lindstedt 2019, s. 102). Semistrukturerad intervju är en flexibel process som innebär att forskaren har ett antal frågor som berör olika teman och som kan komma i olika ordningar. Dessutom kan forskaren ställa spontana frågor (Bryman 2018, s. 563).

Inför intervjun har en halvstrukturerad intervjuguide förberetts eftersom det lämpar sig för semistrukturerade intervjuer. I intervjuguiden har vi tagit upp olika tema som sexuellt våld, pornografi och reglering. Intervjupersonerna kan gå in i andra teman eftersom det centrala är intervjupersonernas ord (Lindstedt 2019, s. 211). Intervjuguiden finns som bilaga till uppsatsen (se bilaga 1; Lindstedt 2019, s. 212).

Intervjuguiden kombineras med öppna och slutna frågor. Fördelen med öppna frågor är att intervjupersonen svarar med egna ord och kan ge oförutsägbara svar samt att intervjupersonens svar inte påverkas av oss som intervjuar. På så vis kan man enligt Bryman (2018, s. 315) förstå både intervjupersonens kunskapsnivå och hur intervjupersonen tolkat en fråga. Ytterligare fördel är att det kan uppstå teman som forskaren tidigare inte beaktat (Bryman 2018, s. 315). Nackdelar med öppna frågor är att de är tidsödande och genererar längre svar. Det är dessutom mer krävande för intervjuperson att svara på en öppen fråga, vilket även blir mer tidskrävande för forskaren att koda. Vad gäller slutna frågor är fördelarna bland annat att forskaren lättare kan koda och jämföra svaren (Bryman 2018, s. 316) och att innebörden av en sluten fråga kan tolkas lättare av intervjupersoner. Nackdelar med slutna frågor är att intervjupersonens svar kan vara mindre spontana, till skillnad från öppna frågor (Bryman 2018, s. 317). Många slutna frågor kan resultera i att intervjupersonen distanseras sig eller minskar sitt engagemang (Bryman 2018, s. 319).

Intervjuerna genomfördes digitalt, huvudsakligen på grund av rådande Covid-19 pandemi via datorprogramvarorna Skype och Teams (Bryman 2018, s. 592). Primärt hölls intervjuerna på Skype. Ett möte på Teams var förberett ifall det skulle uppkomma tekniska problem, vilket kom till användning vid en intervju.

Under intervjuerna deltog båda vi två som intervjuare. Vi klargjorde för intervjupersonerna vem av oss som huvudsakligen skulle hålla i intervjun. Intervjupersonerna informerades att den andra intervjuaren var i bakgrunden och eventuellt kunde komplettera med spontana frågor, vilket oftast föll sig naturligt vid slutet av intervjun. Vi ansåg att det var viktigt att tydliggöra våra roller för intervjupersonerna för att skapa en trygg atmosfär, särskilt med tanke på att vi är två intervjuare och en intervjuperson och att det eventuellt kan kännas lite utelämnande för intervjupersonen. Att genomföra en intervju digitalt kan skapa lika mycket tillit till intervjuaren som vid en fysisk intervju. Fördelar med digital intervju är att man sparar tid och pengar angående resor om det finns stora geografiska avstånd. Nackdelar med att genomföra digitala intervjuer är bland annat teknologiska problem, dåliga mottagningar samt att det finns en risk att potentiella intervjupersoner inte svara om de vill medverka eller inte (Bryman 2018, s. 593).

Som intervjuare bör man vara en god lyssnare och aktiv under intervjun (Bryman 2018, s.566). Innan vi började ställa frågor från intervjuguiden berättade vi igen vad vår uppsats ämnar handla om, att de som intervjupersoner är aidentifierade och frågar ifall intervjupersonerna har några frågor. Frågorna ställdes på ett tydligt sätt med empati och lät intervjupersonerna prata till punkt samt lät tystnader uppstå. När en intervjuperson svävade iväg från ämnet styrdes denne tillbaka till frågorna i intervjuguiden (Bryman 2018, s. 567), såvida det inte var ett sidospår som inte beaktats tidigare som har relevans för uppsatsen. Huruvida intervjupersoner svarar på frågor under en intervju kan beror på intervjuaren. Beroende på vilket kön, socioekonomisk bakgrund och religion intervjuaren har kan det påverka intervjupersonernas svar. Detta kallas för intervjuareffekten. Svaren kan då medföra en viss skevhet (Bryman 2018, s. 287). Intervjuaren bör inte visa sina åsikter om studiens frågeställningar när intervjupersonen berättar vad hen anser, upplever eller uppfattar (Bryman 2018, s. 282). Intervjuerna varade från 25 minuter till en timme och spelades in med hjälp av våra smartphones (Lindstedt 2019, s. 114; 213). Anledningen var att datorprogramvarorna Skype och Teams inspelningsfunktioner inte var tillräckliga, eftersom videoinspelningarna inte kunde sparas ner. Fördelen med att spela in en intervju är att det blir en noggrannare analys av materialet eftersom det alltid går att spela om sekvenser och hela intervjun

flertal gånger (Bryman 2018, s. 577). När uppsatsen är klar kommer alla ljudfiler att raderas.

4.2 Transkribering

Att transkribera innebär att transformera talat språk till skriftspråk (Lindstedt 2019, s. 228). Transkribering av intervjuerna genomfördes manuellt på ett Google dokument genom våra datorer. I transkriberingen genomfördes skriftspråk, där vi uteslutande hummanden, tvekljud och pauser. Anledning är att uppsatsen inte omfattar en språkvetenskaplig undersökning. I intervjuerna kan de medverkande säga ord som är inkorrekta, exempelvis *sånna*. Då har skriftspråksformerna använts och i stället skrivit *sådana*. Grammatiska fel och felsägningar har justerats i transkriberingen. Däremot har inte justeringar gjorts när intervjupersonerna säger dom i stället för dem. Enligt Lindstedt ska “[...] personers sätt att uttrycka sig bli korrekt.” (Lindstedt 2019, s. 228). I transkriberingen förtydligas de frågor som ställs och de svar intervjupersonerna svarar. När transkribering var genomförd, lyssnade vi på intervjuerna och läste transkriberingen samtidigt för att säkerställa att det är korrekt transkriberat (Lindstedt 2019, s. 231). Fördelar med att spela in intervju och transkribera enligt Bryman (2018, s. 557) är att det förbättrar sinnet, möjliggör en noggrannare analys och som sagt att man kan spela upp en sekvens från en intervju flera gånger. Vi har inte transkriberat varenda sekund som spelades in i intervjun, utan delar av intervjun har valts ut som vi anser är intressanta och relevanta att ta med i transkriberingen. För att inte missa delar som är viktiga har vi lyssnat på intervjuerna flera gånger (Bryman 2018, s. 582). Transkriberingen finns tillgänglig för uppsatsens opponenter och examinator.

4.3 Dataanalys

För att analysera transkriberingen har vi läst texterna flertal gånger och markerat text som vi finner intressant och relevant till uppsatsens syfte, frågeställningar och de teoretiska utgångspunkter (Lindstedt 2019, ss. 233–234).

Datainsamlingen har analyserats genom tematisk analys som innebär att texter och ord kodas. Ett tema kan vara en kategori som identifierats av forskaren, har en koppling till frågeställningarna och baseras på koder som ger en grund för teoretisk förståelse av data (Bryman 2018, s.703). När kodning efter tema söktes i datainsamlingen har repetitioner av ord samt likheter och skillnader uppmärksammats i transkriberingen

(Bryman 2018, s. 705). Processen av tematisk analys tog avstamp genom att läsa transkriberingen som sedan kodades, genom att färgmarkera olika ord och texter till teman. Koderna blev till flera olika teman som namngavs och speglar innehållet (Ibid. s. 707). Under processen har vi använts oss av kodningsschema för att underlätta kodningen och visa för läsaren hur tillvägagångssättet har genomförts (se bilaga 2). Tematiska analys har använts i uppsatsen dels för att ge en tydlig bild av vad som har framkommit av datainsamlingen, dels för att datainsamlingen genomfördes med semistrukturerade intervjuer som likaså berör teman.

4.4 Kritik av kvalitativ forskning

Kvalitativ forskning har fått kritik för att den är subjektiv, eftersom forskaren själv avgör vad som är viktigt och betydelsefullt. En annan kritik är att det är svårt att generalisera kvalitativa resultat på grund av ett litet antal urval (Bryman 2019, s. 484). Resultatet ska generaliseras till de teoretiska utgångspunkterna för att sedan dra teoretiska slutsatser. Det går att generalisera "måttligt" genom att jämföra med andra forskares resultat inom samma ämne (Ibid. s. 485).

4.5 Urval

Urvalet består av en person som arbetar inom vårdområdet sexuell och reproduktiv hälsa, en person som är anställd på en kvinno-tjejour och en person som är anställd på en mansjour. Uppsatsens urval är ett subjektivt urval. Ett subjektivt urval riktas in på ett få antal personer som avsiktligt valts ut på grund av deras "kända kännetecken" (Denscombe 2018, s. 67). Urvalets kända kännetecken utgörs således av att de uppmärksammat pornografins påverkan på barn utifrån deras yrkeserfarenheter. Intervjupersonerna har således handplockats utifrån deras relevans och kunskap om vårt uppsatsämne (Ibid.). Gemensamt för urvalet är att samtliga arbetar med barn om sex och relationer. För att inkludera både tjejer, killar och icke-binära valdes en kvinno-tjejour och en mansjour ut för att försöka få en helhetsbild av relationen mellan pornografi och sexuell aggressivitet. Personen som arbetar inom vården omfattar både tjejer, killar och icke-binära. Samtliga personer i urvalet är utvalda eftersom vi ansåg att de kunde ge oss mest värdefull information baserat på att de med stor sannolikhet besitter både erfarenhet och expertis som ger kvalitativ information om forskningsämnet (Denscombe 2018, s. 68). Argumentet har särskilt beaktats vid valet av

personen som arbetar inom vården, då denne medvetet valts ut på grund av dennes särskilda erfarenheter om uppsatsämnet som vi ansåg skulle generera värdefulla data. Samma person kan ses som opinionsbildare på grund av dennes privata engagemang i mediala kanaler och yrkesverksamma engagemang. Jourerna kan likaså ses som opinionsbildare genom jourernas verksamhet. Envars engagemang kan tolkas som att de vill skapa social förändring (se avsnitt 1.3). I urvalsprocessen övervägdes även att inkludera personer som arbetar på skola, exempelvis skolsköterska. Vi kunde inte identifiera en sådan person som besitter den särskilda kunskapen om uppsatsämnet. Vidare arbetar en skolsköterska enbart med barn i ett visst åldersspann, vilket vi ansåg var för begränsat. Urvalet speglar således ett bredare åldersspann. Urvalet kontaktades via e-post där vi presenterade både oss själva och uppsatsämnet, med förfrågan om att delta i en intervju. Informationsbrevet bifogades till urvalet via e-posten (se bilaga 3).

4.6 Forskningsetiska regler

De forskningsetiska reglerna består av fyra komponenter. Nedan beskrivs hur vi har resonerat kring dem. Informationskravet har beaktats genom att intervjupersonerna i uppsatsen har blivit informerade via e-post om vad uppsatsens ämne handlar om, att deltagande är frivilligt, att de får avbryta sitt deltagande samt vad deras uppgift är i deltagandet. De har också blivit informerade om att uppsatsen endast kommer att användas för forskning, redovisas vid opponering och publiceras på en databas för slutförda examensarbeten (Lindstedt 2019, s. 51).

Intervjupersonerna blivit informerade att deltagande är frivilligt och de får avbryta sin medverkan när de vill. Vi har frågat via e-post och muntligt vid intervjutillfället om vi får spela in intervjun i enlighet med samtyckeskravet (Lindstedt 2019, s. 52).

Med hänsyn till konfidentialitetskravet har vårt förtroende till intervjupersonerna visats genom att samtliga intervjupersoner behandlas med konfidentialitet och vara avidentifierade i sitt deltagande. Inga externa personer har haft tillgång till uppsatsens material. Vad gäller tystnadsplikt är det någonting som intervjupersonerna varit noggranna med att beakta när de pratar utifrån egna upplevelser med personer. Det har således inte varit någonting vi behövt ta ställning till eller ytterligare avidentifiera i vårt resultat. Det som redovisas i uppsatsen är intervjupersonernas arbetsområde (Lindstedt 2019, ss. 52–53).

Nyttjandekravet har beaktats genom att uppsatsen och materialet till uppsatsen endast kommer att användas för forskningsändamål och inte för något annat syfte (Lindstedt 2019, s. 55).

4.7 Validitet och reliabilitet

För att undersöka en forskning eller en uppsats kvalitet kan man utgå från validitet och reliabilitet (Lindstedt 2019, s. 115). Validitet innebär att man har undersökt det man påstår att man ska undersöka. Det kan uppstå systematiska fel i en studie, exempelvis använt en inkorrekt metod. Något som Lindstedt menar att man kan göra något åt. Validitet betyder hur systematiskt och genomförd en studie är. Reliabilitet innebär hur tillförlitlig en studie är, som handlar om det finns slumpmässiga fel. Ett slumpmässigt fel kan exempelvis vara ett material till tidigare forskning som saknas men det finns ingen tillgång till att använda det materialet. Det behöver då redovisa detta i sin studie (Lindstedt 2019, s. 116).

Bryman lyfter Margaret LeCompte & Judith Goetz perspektiv på validitet och reliabilitet som delas in i två delar, extern och intern. Extern reliabilitet handlar om hur många gånger en studie kan upprepas. I kvalitativ forskning är det inte lätt att upprepa studier, för att det inte går att “[...] “frysa” en social miljö och de sociala betingelser.” (Bryman 2018, s. 465). Intern reliabilitet handlar om hur man ska tyda det man ser och hör, vilket forskare i ett forskarlag ska vara eniga om hur det ska tydas. Intern validitet innebär att det finns en konsensus gällande observationer som utförs av forskare, särskilt vid etnografiska studier, och teoretiska idéer som forskaren utvecklar (Bryman 2018, s. 465). Extern validitet handlar om en studies resultat kan generaliseras till diverse sociala miljöer och sammanhang (Bryman 2018, s. 466).

4.8 Litteraturöversikt

För att hitta forskning om uppsatsens ämne, har databaserna Lubsearch och Google Scholar använts. Forskningsartiklarna är peer-reviewed och är publicerade från år 2008 till 2020. För att få fram relevant forskning om barns pornografikonsumtion och dess påverkan söktes ord som “Pornografikonsumtion”, “Pornography”, “Barn”, “Adolescents”, “Impacts” och “Young people”. Forskningsartiklarna utgörs mestadels av internationella artiklar som är skrivna på engelska. I den tidigare forskningen förekommer begrepp som exempelvis ”pornografi”, ”våldspornografi” och ”icke-våldsam pornografi”, dessa begrepp

definieras inte av författarna i artiklarna. Av den anledningen kommer detta avsnitt använda den närmaste översättningen till begreppen. På samma sätt förekommer olika ord som beskriver barn. Uppsatsen kommer även här använda det ord som är närmast översättningen för att ge en så rättvis och korrekt tolkning av originalet som möjligt. I artiklarna används begrepp som "sexual aggression" och "sexual violence", begreppen används synonymt i några artiklar. I uppsatsen kommer begreppet sexuell aggressivitet användas såvida ett annat begrepp inte är närmare originalöversättningen. För att hitta forskning om regleringar och metoder som försöker begränsa internetpornografins tillgänglighet för barn sökte vi på ord som "Porrfilter", "Restrict", "Age-verification" och "Regulation". Vi fann inga svenska eller franska studier på åldersverifiering om internetpornografi, däremot fanns det brittiska studier kring ämnet. Frankrike implementerade en lag om åldersverifiering sommaren 2020 och är därav relativt ny. Det kan vara en förklaring till varför forskning inte har genomförts än. Ett hinder gällande tidigare forskning var att hitta forskning som argumenterade för åldersverifiering på pornografiska webbsidor, dessvärre fann vi inga. Däremot fann vi impact assessment, två brittiska lagförslag om åldersverifiering, som beskriver skälet till att implementera åldersverifiering.

5. Tidigare forskning

I det här kapitlet kommer tidigare forskning som är relevant för uppsatsens syfte och frågeställningar att presenteras. Den tidigare forskningen kommer att presenteras i tre avsnitt, där det första avsnittet handlar om relationen mellan pornografi och sexuell aggressivitet. Det andra avsnittet kommer att handla om metoder för att begränsa pornografien för barn. Dessa två avsnitt kommer att ha underrubriker för att underlätta för läsaren. Det tredje avsnittet kommer att redovisa andra kunskapskällor för att komplettera bristen på forskning inom åldersverifiering.

5.1 Relationen mellan pornografi och sexuell aggressivitet

Digitaliseringen och internets enorma framgång i samhället har bidragit till att pornografien idag är mer tillgänglig än någonsin (Wright, Tokunaga & Kraus 2016, s. 186).

Pornografin finns numera ett knapptryck bort och är till stor del helt gratis. Pornografi konsumeras av både män och kvinnor i varierande åldrar. Män och pojkar konsumerar pornografi i högre grad än kvinnor (Bloom & Hagedorn 2015, s. 82; Miller, McBain & Raggatt 2019, s. 365). På ett eller annat sätt påverkar pornografin människor direkt eller indirekt. Det råder dock delade meningar angående pornografins skadliga konsekvenser och eventuella samband med sexuella attityder.

5.1.1 Inslag av våld och förnedring i pornografin

Pornografins innehåll varierar såklart och all pornografi innehåller inte våld eller förnedring. Det går dock inte bortse från det faktum att majoriteten av den mest populära och efterfrågade pornografin innehåller inslag av aggressivitet, förnedring och objektifiering (Wright, Tokunaga & Kraus 2016, s. 187). De sexuellt aggressiva inslagen kan vara både verbala och fysiska och variera i omfattning. En amerikansk studie (Bridges, Wosnitzer, Scharrer, Sun & Liberman 2010, s. 1061) undersökte 304 scener från populära pornografiska filmer. Författarna fann att 88,2 procent av scenerna innehöll fysisk aggression och 48,7 procent av scenerna innehöll verbal aggression. De som utsattes för aggression var oftast kvinnor och de som utövade aggression var oftast män. Den vanligaste fysiska sexuella aggressiviteten inkluderar bland annat att en part utdelar slag, strypningar och drar i håret (Bridges et al. 2010, s. 1075). Den verbala sexuella aggressiviteten kan exempelvis uttryckas genom skällsord som "bitch" och "slut" (Bridges et al. 2010, s. 1077). En annan författare beskriver även att det kan innebära verbala tvång eller verbala hot för att ha sex (Wright, Tokunaga & Kraus 2016, s. 187). Ytterligare studie (Shor & Shedia 2019, s. 17) undersökte 269 pornografiska videos på webbsidan Pornhub som visade att pornografiska videos inte blir mer aggressiv med åren. I stället visade det sig att pornografivideorna innehåller mindre stycke som visar aggression och att de videos som innehåller aggressiva handlingar får dels mindre antal visningar, dels lägre betyg på webbsidan. Författarna menar att konsumenterna hellre vill titta på videos där kvinnor uttrycker tillfredsställelse (Shor & Shedia 2019, s. 17).

5.1.2 Pornografikonsumtionens påverkan

Några forskare menar att det finns ett generellt samband mellan pornografi och attityder som stödjer våld mot kvinnor (Malamuth, Hald & Koss 2012, s. 427) och mellan pornografi och sexuell aggressivitet hos både barn och vuxna (Bloom & Hagedorn 2015, s. 82; Jochen & Valkenburg 2016, s. 509; Martellozzo, Monaghan, Adler & Leyva 2016, s.

10; Stanley, Barter, Wood, Aghtaie, Larkins, Lanau & Överlien 2016, s. 1; Wright, Tokunaga & Kraus 2016, s. 198).

Detta samband sågs vid konsumtion av våldspornografi och pornografi utan våldsinslag, dock var sambandet starkare vid konsumtion av våldspornografi (Jochen & Valkenburg 2016, s. 522; Miller, McBain & Raggatt 2019, s. 366). Det går däremot inte att fastställa om pornografin inspirerade till attityderna och den sexuella aggressiviteten eller om dessa föreställningar redan existerade och att dessa personer av den anledningen konsumerade våldspornografi (Miller, McBain & Raggatt 2019, s. 366). Vidare påverkas den sexuella aggressiviteten av olika faktorer och många personer som konsumerar pornografi är inte sexuellt aggressiva (Wright, Tokunaga & Kraus 2016, s. 201).

Oavsett om barn frivilligt eller ofrivilligt exponeras för pornografi så påverkas de av den. Ungdomar är mer känsliga för pornografi på grund av den omfattande fysiska, psykiska, kognitiva och sexuella förändringar de går igenom (Romney 2020, s. 43). Problematiken kring barn och pornografikonsumtion handlar bland annat om vad som skildras i pornografin. Pornografin skildrar oftast inte säkert sex (Miller, McBain & Raggatt 2019, s. 366), samtycke, kärlek, eller hälsosamma relationer, utan snarare skildrar det dominans, aggression och objektifiering (Romney 2020, s. 43). Det ger ungdomar en snedvriden förståelse av förväntningar på sex och sexuella relationer (Yar 2019, s. 185).

Flera forskare menar att hög tolerans mot sexuella attityder och starkare könsstereotypiska sexuella övertygelser är kopplat till pornografikonsumtion hos ungdomar (Jochen & Valkenburg 2016, s. 509; Owens, Behun, Manning & Reid 2012, s. 116). Dessutom kan pornografi påverka sexuell aggression (Bloom & Hagedorn 2015, s.82; Jochen & Valkenburg 2016, s. 509; Martellozzo et al. 2016, s.10).

Ungdomars konsumtion av pornografi kan skapa förväntningar som grundar sig i att unga flickor ska ge efter för pojkars förväntningar och press på sexuellt önskvärda beteenden som de influerats av i pornografin (Jochen & Valkenburg 2016, s. 522; Yar 2019, s. 185).

En korrelation mellan att konsumera pornografi och att ha blivit utsatt för sexuellt tvång och sexuella trakasserier har även kunnat urskiljas, särskilt hos unga flickor (Stanley et al. 2016, s. 3). Samtidigt visar en longitudinell studie från USA att tonårspojkars sexuella trakasserier och övergrepp kan kopplas till konsumtion av våldspornografi (Jochen &

Valkenburg 2016, s. 522). Pojkar som konsumerar pornografi kan också känna skam och förvirring (Bloom & Hagedorn 2015, s. 829).

En brittisk studie som undersökte 1001 barn i åldern 11–16 år om deras relation till internetpornografi. Studien visade att 21 procent av 11- och 12-åringar, 39 procent av 13- och 14-åringar och 42 procent 15- och 16-åringar vill testa det som skildras i pornografi (Martellozzo et al. 2016, ss. 7; 10).

Bloom och Hagedorn (2015, s. 82) menar på att det finns flera studier som visar på att unga kan repeterar det dem ser i pornografi i praktiken och främja en attityd som inte problematiserar våld mot kvinnor samt ser kvinnor som ett sexuellt objekt. Orsaker till att unga pojkar konsumerar pornografi kan vara att de är nyfikna, söker underhållning och spänning samt är uttråkade. Det kan också vara att de vill lära sig om sex. Författarna anser att det sistnämnda kan vara problematiskt eftersom generellt speglar pornografi inte realistisk sex och detta kan vara ungas sexualutbildning (Bloom & Hagedorn 2015, s. 84–85).

En kvalitativ studie utförde fokusgruppdiskussion med sjutton personer som arbetar med unga. Studien undersökte hur de ser på pornografins påverkan på ungdomar. Det kom fram i studien att det var flera budskap om sexualitet som var motstridiga med nationella allmänna hälsomål. Att få information och bli stimulerad kan vara förklaringar till varför unga konsumerar pornografi, enligt deltagarna. De anser också att pornografi bidrar till norm-skapande ideal och en sexualitet som överensstämmer med traditionell könsordning. De professionella arbetarna vill ha lämpliga verktyg för att förbättra sexualundervisning (Mattebo, Larsson, Tyden & Häggström-Nordin 2013, s. 196). Somliga ungdomar konsumerar pornografi för att lära sig om sex vilket den formella sexualundervisningen inte tycks omfatta (Stanley et al. 2016, s. 20; Yar 2019, s. 185).

En litteraturöversikt visade att endast en liten grupp män som konsumerar pornografi kan främja aggressivt beteende eller attityder, däremot finns det inget som tyder på att den allmänna konsumtionen kan främja aggressivt beteende eller attityder (Nøttestad, Overland & Hald 2010, s. 1112). En annan studie visade att de som inte konsumerar pornografi har en mindre egalitär syn på abort, kvinnor som har maktpositioner och arbete än de som konsumerar pornografi. Studien visade även att det inte var någon större skillnad på attityder gällande hur man identifierar sig som feminist och med traditionell familj bland pornografikonsumenter och de som inte konsumerade

pornografi (Kohut, Baer & Watts 2016, s. 1). En studie undersökte danska kvinnor och män i åldern 18–30 år om hur de upplevde att konsumtion av hardcore pornografi påverkar dem. De fann både positiva och negativa effekter, men mestadels positiva effekter hos både männen och kvinnorna i studien (Hald & Malamuth 2008, s. 614). Positiva effekter var exempelvis förbättrat sexliv, ökad kunskap om vaginalt sexuellt samlag och analsex, mer respektfull till det motsatta könet, förbättrat kvalitet av livet och att se det motsatta könet mindre stereotypiskt (Hald & Malamuth 2008, ss. 623–624). En annan studie som undersökte självupplevda effekter av pornografi visade att unga män hade mer positiva effekter av mainstreampornografi. Positiva effekter för unga män var exempelvis att den sexuella självkänslan blev bättre, men dock inte för unga kvinnor. Studien visade även att pornografi kan utöka personliga sexuella manus för unga kvinnor och män (Lundin, Kvaem, Træen, Lewin & Štulhofer 2014, s. 5). En brittisk studie undersökte ungdomars konsumtion av pornografi. Studien kom fram till att referenser inom pornografi utvecklas hos unga och pornografi kan påverka ungas utveckling gällande sexliv och sexfantasier. Enligt författarna är pornografiska sidor till för att utveckla sexuella identiteter och relationer, som en form av sexuell lek (Attwood, Barker & Smith 2018, s. 1).

5.2 Metoder för att begränsa barns tillgång till pornografi

5.2.1 Porrfilter

Porrfilters syfte är att filtrera och skydda barn från olämpligt material på internet. Filter kan både filtrerar bort texter och bilder som anses vara olämpliga och lämpliga. Ying Chen och Ou Wu (2010, s. 2513) har utvecklat ett filter som består av algoritmer som kan anpassas till särskilda utmaningar med textfilter. Detta filter är semi-automatiserade ramverk för funktionsval som utforskar både adekvat och opassande funktioner (Chen & Wu 2010, s. 2517). Det har skapats ett innehållsbaserat filter på nätet som filtrerar bort bilder och texter på engelska och thailändska pornografiska webbsidor (Chamchong, Chotthanom, Sibunruang, Paungpronpitag & Polpinij 2008, s. 500). De menar att innehållsbaserade filter på internet är effektiva för att hantera skadligt material (Ibid.).

Andrew Przybylski och Victoria Nashs forskning tyder på att filter inte är skyddande mot barn (Przybylski & Nash 2018, s. 409). Deras studie undersökte två andra studier, en analys av sekundärdata som samlats in av Europeiska unionen och en studie om

brittiska ungdomar och vårdnadshavare (Przybylski & Nash 2018, s. 405). Från den första studien visade det sig att föräldrar till tonåringar som använde filter rapporterade mindre nivåer gällande exponering för sexuellt innehåll. Den skyddande effekten av filter var liten. Den andra studien visade att filter inte var en teknologi som skyddar barn från sexuellt material. Författarnas slutsats av dessa två studier är att filter har en väldigt liten effekt (Przybylski & Nash 2018, s. 409). Forskaren Elza Dunkels anser att porrfilter medför olika problem. Dunkels menar att filter är problematiskt för att den person som skapar filtrets kriterier är subjektiv, det vill säga att kriterierna bygger på skaparens synsätt samt att det tar väldigt lång tid att skapa kriterier om man tar hänsyn till olika kulturer, ideologier och familjestrukturer. Ett annat problem är att icke-kommersiella innehåll av leverantörer kan filtreras bort och riskerar att tysta ner (Dunkels 2010, s. 79). Dunkels anser också att webbsidor med porrfilter kan vara mindre skyddade än webbsidor utan porrfilter. Dunkels menar att föräldrar som har installerat filter på datorer som deras barn använder kan bli mindre uppmärksamma och mindre kritiska till de värderingar som de exponerar sina barn för (Ibid. 76).

5.2.2 Åldersverifiering

I Storbritannien har regeringen ansett att internetpornografin har en skadlig påverkan på barn och föreslår att införa åldersverifiering i Digital Economy Act (DEA) 2017. Åldersverifiering innebär att begränsa internetpornografin för minderåriga (Yar 2019, s. 183). DEA 2017 har även inspirerat andra länder att utveckla sina egna åldersverifikationsmodeller (Romney 2020, s. 44). Åldersverifikationen ställer krav på att pornografiwebbsidor enbart är tillgängligt för personer över 18 år. Kritiken mot DEA handlar bland annat om att barn kan komma runt åldersverifieringen på olika sätt och eventuella integritetskränkande problematik (Blake 2019, s. 230; Yar 2019, ss. 191–192). Åldersverifikation anses vara ett hinder för att säkra anonymitet och användares personliga integritet på pornografiska webbsidor (Blake 2019, s. 234). Ytterligare problematik som forskare lyfter är att användare eventuellt skulle söka sig till piratsidor som exempelvis "dark web" för att undgå åldersverifieringen. Det medför en risk att stöta på olagligt och extremt material (Blake 2019, s. 229; Yar 2019, s. 192). Blake (2019, s. 234) lyfter sexualundervisning och kunskap om samtycke i stället för att begränsa pornografin för barn. Att försöka begränsa pornografin för barn och ungdomar

kan ha begränsad effekt eftersom pornografin är så pass normaliserad och att teknologin är svår att begränsa (Stanley et al. 2016, s. 20). För att främja en kritisk diskussion och en förståelse för pornografin föreslås mer utbildning i sex och relationer (Ibid.)

5.3 Andra relevanta kunskapskällor

Barns konsumtion av internetpornografi ses som skadligt för barns utveckling. *Department for digital, culture, media & sports* (DCMS) i Storbritannien menar att barn blir inte alltid informerad att göra optimal val gällande konsumtion. Av den anledningen bör Storbritannien lagstifta Digital Economy Act 2017 för att försäkra att de som tjänar pengar på att tillgängliggöra pornografi på internet ska göra det ansvarsfullt.

En åldersverifiering på kommersiella pornografileverantörer som briter har tillgång till ska enligt DCMS förebygga de potentiella skador som barn kan få av pornografiskt innehåll (DCMS 2018, s.1). Enligt departementet är fördelarna med DEA att skador för barn, och indirekt skador för föräldrar och samhället, reduceras genom att minska tillgång till pornografi. De pornografiwebbsidor får till fördel genom att ha ett anseende att de vill införa ålderverifikation. Leverantörer som skapar åldersverifiering får fördel om lagen implementeras eftersom deras tjänster blir efterfrågade (DCMS 2016, s. 9).

6. Resultat

I detta avsnitt presenteras utvalda delar av intervjuerna. Resultatet är uppdelat i åtta olika teman. Medarbetaren på kvinno-tjejour benämns som intervjuperson 1, medarbetare på mansjour benämns som intervjuperson 2 och personen som arbetar inom vårdområdet sexuell och reproduktiv hälsa benämns som intervjuperson 3. För att förtydliga kommer sexuellt våld och sexuell aggressivitet att användas synonymt i det här avsnittet.

6.1 Beskrivning av pornografi och sexuell aggressivitet

Samtliga intervjupersoner uppfattar pornografi som våldsamt och kränkande både fysiskt och verbalt och att det skildras på olika sätt. Inslag som beskriver fysiska sexuella praktiker kan vara spott och slag men också handlingar som strypsex och analsex. Intervjuperson 2 nämner en sexuell praktik som kallas för "hardcore rose-budding",

vilket i praktiken innebär ” [...] analsex som är så pass hårt så att kvinnans anus faller ut.” Intervjuperson 1 beskriver ytterligare en sexuell praktik som benämns som ”dubbelpullas”. I praktiken innebär det att “[...] den ena (kille) ta fingrarna i häcken på henne och den andra (kille) ska pulla henne i slidan. “. Barn kan enligt intervjuperson 1 och 2 inspireras från internetpornografin vilket speglas i de sexuella handlingarna. Vidare påpekar intervjuperson 1 att pornografi inte är den enda faktor som kan inspirera till sådana handlingar.

Intervjuperson 2

“Jag menar för mig är det en helt given korrelation att det är fler tjejer idag som söker hjälp för att dom har problem med sina anus, för att det är så mycket analsex bland unga.”

Intervjuperson 3 menar att några sexuella akter inte ger en korrekt bild av kvinnlig njutning eller samtycke. Somliga handlingar beskrivs av intervjuperson 1 och 2 som rent olagliga.

Intervjuperson 2

“[...] väldigt hårdhänt, och där också, där många, liksom porrfilmer idag, det är liksom inte det här, det är inte glada porren på 70/80-talet där kvinnor skulle se ut att njuta utan porren idag är ganska. Alltså den är mer, den både ser brutal ut men även att man ser att kvinnor lider.”

De verbala inslagen i pornografin kan vara ord som, ”hora”, ”fitta” eller ”bitch”.

Intervjuperson 1

“Den är rätt så brutal och det är mycket kränkningar. När vi har föreläsningar om pornografi så säger vi ju det att det liksom, i en enda scen så kan det vara hundra-tjugofem kränkningar som alltså är var och en i princip olaglig också. Också såhär kränka en, kalla en bitch och man kallar en hora, och man liksom slår dom, man kissar på dom.”

Ingen av intervjupersonerna upplever att pornografi har några positiva effekter på barn. Vidare berättar intervjuperson 1 att sexuellt våld inkluderar både kränkningar och våldtäkter. Tjatssex och att ställa upp på saker som man inte vill är ytterligare beskrivning av det sexuella våldet. Intervjuperson 3 beskriver det sexuella våldet som handlingar som sker mot någons vilja medan intervjuperson 1 anser att sexuellt våld kan rymma hela spektrat.

6.2 Prostitution

Intervjuperson 1 och 2 berättar från intervjuerna att prostituerade vittnar om att sexuella handlingar har blivit grövre och att sexköpare blir allt yngre, såsom 15 år. De menar att det finns en koppling mellan prostitution och pornografikonsumtion. Det vill säga att barn som konsumerar pornografi och vill sedan tillämpa de sexuella handlingarna i praktiken med prostituerade. Intervjuperson 1 och 2 tar också upp att sexköpare har ingen relation till prostituerade som gör att sexköpare objektifierar prostituerade.

Intervjuperson 2

“Men också att porrtittande skapar ju också sexköpare för att du inser att det här kan jag aldrig be min partner om.”

6.3 Strukturer som påverkar sexuell aggressivitet

Intervjupersonerna upplever att det sexuella våldet inte enbart handlar om individer utan att det är strukturer och normer i samhället som påverkar. Intervjuperson 3 beskriver könsroller och patriarkala strukturer som en påverkansfaktor. Även intervjuperson 2 anser att patriarkala strukturer, med förtydligandet att det handlar om mäns överordnad och kvinnors underordnad och den könsmaktsordning som råder i samhället.

Intervjuperson 1

“Hur framställer man en kvinna, hur framställer man en man. Mannen liksom som auktoritären och har makten, han är liksom pondus. Och sen kvinnan liksom lite mera, det här som ett sexigare objekt, liksom så, mer omhändertagen, ta hand om barnen liksom.”

Intervjuperson 2 menar att sexualiserat våld och övergrepp alltid har funnits även innan pornografen kom. Strävan om ett jämställt samhälle och att reflektera över jämställdheten i sin närhet beskriver intervjuperson 1 som ett steg i rätt riktning. Samtliga intervjupersoner upplever att det är killar som utövar sexuell aggressivitet och tjejer som utsätts för sexuell aggressivitet. Vidare menar intervjupersonerna att alla killar som konsumerar pornografi inte är våldsutövare.

6.4 Konsekvenser & förståelsen av vad som är brottsligt

Intervjupersonerna beskriver hur en del barn inte förstår att det som de utsätter eller blir utsatta för eventuellt kan vara brottsliga handlingar. Diskrepansen kan tydas genom samtyckeslagen. Intervjuperson 3 berättar att samtyckeslagen inte blivit så implementerat i samhället. Intervjuperson 2 menar att barn inte förstår vad samtycke innebär i praktiken. Tjejer har i organisationens stödchatt skrivit och berättat att killar tillämpar samma sexuella handlingar i pornografi med tjejerna, utan att fråga om samtycke. De sexuella handlingarna beskrivs av tjejerna att det kan göra ont. Enligt intervjuperson 2 visar detta tydliga signaler på att sex är väldigt porrinfluerat och kan bidra till att man avsiktligt eller ofrivilligt blir en förövare.

Intervjuperson 3

“Ofrivilliga stryptag pratar de ju om ganska ofta. Jag hade någon tjej här som var 14 som vid sin samlagsdebut blev strypt i tio minuter, och liksom inte riktigt kommer ihåg allting, och hon var såhär, men nä men, så det var ingenting hon ens tänkt anmäla utan det var ju såhär nej men det var något som hände bara, så liksom jag tror att många inte förstår att det de varit med om inte är okej.”

Diskrepansen kan även kopplas till pornografin som på ett eller annat sätt verkar normalisera några våldsamma sexuella praktiker.

Intervjuperson 1

“[...] när man som barn liksom exponeras för det liksom i 10 års åldern på det sättet som de gör idag, det är klart att det måste tillslut göra någonting med en, att man flyttar gränserna för vad som är normalt och inte normalt.”

Vidare beskriver intervjuperson 1 en förvirring hos både tjejer och killar om vad som förväntas av dem båda. Förväntningarna på både tjejerna och killarna skildrar mycket av det som pornografin visar. Det handlar till stor del om att pornografin skildrar väldigt våldsamma sexuella handlingar som barn någonstans också förstår inte borde vara njutningsfullt även om det ser så ut. Intervjuperson 1 beskriver följande:

“[...] man kanske förstår att, men det här kan ju inte ens vara okej liksom så, hon kan inte tycka jättemycket om att blir så slagen och så strypt, hon kan inte jättemycket tycka om att suga honom

jättelångt ner tills hon spyr liksom så, det kan inte vara njutning för tjejen, men samtidigt så vet man inte [...]"

Intervjuperson 2

"Men just det här att unga tjejer känner sig mer eller mindre tvingade till, eller tror att det är naturligt och självklart att förväntas vilja ha analsex eller ställa upp på det, och unga killar tror att det är de som ska ge eller göra."

Intervjuperson 1 berättar att tjejer tror att de behöver acceptera en del handlingar och att killar tror att de ska behöva göra några handlingar. Det blir svårt för barn att veta var gränsen går.

Ytterligare berättar intervjuperson 1 att det är problematiskt när rättssystemet inte alltid bekräftar kriminella handlingar och "friar" personer från anklagelser. Intervjuperson 1 beskriver det som att "[...] även om det blir en rättsprocess utav det, det händer ingenting.". Vilket intervjuperson 1 upplever att det kan leda till att unga tjejer i en del fall känner sig dumma som anmält handlingar och killar inte själva förstår att handlingen var brottslig eftersom de i slutändan blev friad.

6.5 Barns utsatthet, sårbarhet & förväntningar

Samtliga intervjupersoner vittnar om att både tjejer och killar påverkas av pornografin. Det är inte bara tjejerna som är offer belyser intervjuperson 1. Intervjuperson 2 beskriver det som att pojkar mer eller mindre tvingas in "[...] maskulinitetskostymerna [...]". Intervjupersonerna betonar att det är barn som de pratar om, och kan därför inte alltid hållas ansvariga för deras handlingar eller vad de tillåter.

Intervjuperson 1

"Att jag pratar utifrån att man är barn, liksom mycket där också, att man är barn och man är ung, man har en ung hjärna, man har inte filtret för vad som är okej och vad som inte är okej. Man kan inte värdera det själv liksom."

Pornografin påverkar unga tjejer och killars sexualitet och tändningsmönster berättar samtliga intervjupersoner. Många gånger har dessa unga tjejer och killar inga referensramar att förhålla sig till förutom pornografin. Barn blir nyfikna på sex från en förhållandevis tidig ålder, vilket är ganska naturligt berättar intervjuperson 2. Det problematiska är inte att de är nyfikna på sex utan att det visuella stimuli de får av

porren inte främjar ett sunt förhållningssätt till sex. Intervjuperson 2 upplever att det är ” [...] super-problematiskt” att barn lär sig av pornografin att ha sex utan samtycke och att både fysiskt och verbalt våld är tillåtet i en sexuell kontext.

Intervjupersonerna vittnar om att de möter unga killar och/eller tjejer som känner skam, skuld, osäkerhet och prestationsångest. Intervjuperson 2 berättar hur unga killar inte enbart får en skev bild av hur de ska behandla sin motpart utan även en skev självbild. Vidare berättar intervjuperson 2 om normer som är starkt förankrad i sexuella relationer.

Intervjuperson 2

” [...] män ska vara de drivande i sexuella kontakter, män ska alltid vara kåta, män ska alltid då vara redo för sex, och framförallt så växer många pojkar och killar upp med en bild av att de har rätt till sex, och rätt till kvinnor och andras kroppar.”

Även intervjuperson 3 upplever att det finns förväntningar hos tjejer. Förväntningar kan vara att tjejer känner press på att ställa upp på sex, att man alltid ska vara sugen på sex och ha en vilja att testa på nya saker. För annars finns det är en risk att man ses som tråkig och inte som en skön tjej som gillar att vara “[...] lite crazy i sängen.” Problematiken ligger mycket i att tjejer tror att de behöver gå med på och acceptera en del saker och att killar tror att de behöver prestera på somliga sätt genom att utföra särskilda sexuella praktiker menar samtliga intervjupersoner.

6.6 “*Ensamlämnade*”

Barns sexuella handlingar beror på enligt intervjuperson 1 och 2 att vuxna inte ger barn kunskap om sex och relationer. De menar att det inte är barns fel i denna problematik. Intervjuperson 2 upplever att vuxna tycker att det är jobbigt, genant och obekvämt att prata om sex och porr med barn. Samtidigt har barn många reflektioner och tankar kring porr och sex och vill prata om detta. Vuxnas brist på att kommunicera med barn samt brist på att ge andra alternativ kan medföra att barn känner ångest.

Intervjuperson 2

“Det är inte så på nåt sätt att liksom dumförklara gruppen killar, utan snarare bara att såhär, dom pratar inte med varandra om det här, vuxna pratar inte med dom om det. Så de blir ju väldigt

ensamlämnade i sitt porr tittande och jag förstår att det skapar otroligt mycket ångest och frågor hos många.”

Vidare menar intervju person 2 att det finns en brist på kunskap hos vuxna om vad det är för innehåll i internetpornografin som barn konsumerar. Intervju person 2 beskriver att föräldrar inte förstår hur brutal och våldsam pornografin är idag och att de måste bli mer medvetna.

6.7 Åldersverifiering som reglering för barn

Intervju person 1 upplever att de nuvarande lagar som reglerar pornografi inte skyddar barn från internetpornografi i praktiken. Intervju person 2 menar att det inte finns några lagar alls som reglerar internetpornografi. Samtliga tycker att åldersverifiering ska tillämpas för att begränsa internetpornografi för barn.

Intervju person 3

“[...] alltså porr är ju ändå med vuxna, gjort av vuxna, för vuxna. Så jag ser faktiskt inte syftet med att personer under 18 år ska ha tillgång till det.”

Intervju person 3 uttrycker att en lag inte är tillräcklig utan att det behövs arbeta vidare med sexualkunskap och inte endast förlita sig på en lag. En kombination mellan lag och sexualundervisning förespråkas av intervju person 3 som även menar att det inte finns någon snabb lösning på problematiken, varken endast med porrfiler eller åldersverifiering.

Både intervju person 1 och 3 uttrycker att en lag visar en markering eller ställningstagande för samhället och som försöker begränsa tillgängligheten till internetpornografi. Intervju person 3 jämför åldersverifiering med andra lagar som är implementerade, där syftet är att begränsa barns konsumtion men att det ändå finns kryphål för barn.

Intervju person 3

“Jag menar, vi har en åldersbegränsning på Systembolaget och på att köpa tobak, men det finns ju ändå folk under 18 och 20 som röker och dricker alkohol. Men ändå att på något sätt försvåra det,

att ändå på något sätt begränsa det. Att i alla fall ge ställningstagande som samhälle. Att liksom, det här är inte okej.”

6.8 Andra åtgärder

För att arbeta mot problematiken som intervjupersonerna beskriver bör sexualupplysningen förbättras och samtala med barn om olika värden såsom diskrimineringsgrunderna för att skapa reflektion hos barn. Exempelvis menar intervjuperson 1 att fokus bör läggas på att prata med barn om samtycke, bra relationer och samspel mellan båda parter snarare än att lägga fokus på hur barn blir till. Aktörer som skola, föräldrar och inom vård bör diskutera vad barn konsumerar för internetpornografi. Det behövs också upplysa vuxna om hur internetpornografi påverkar barn.

Intervjuperson 3

“Men försöka så gott man kan och begränsa det på dom sätten, samtidigt som skolan och föräldrar och liksom värden, att vi behöver prata mer om det här. Att liksom vad är det faktiskt ungdomarna ser? Vad är det dom berättar om? Var liksom upplever dom? Och liksom, ja men om dom ska ha kvar tillgång till porr åtminstone då ge dom korrekt fakta, som åtminstone kan ha som någon slags motpol, tror jag. För att bara, att nu ha en undermålig sexualundervisning.”

Samtliga tar upp porrfilter som en metod att begränsa tillgängligheten till internetpornografi för barn. De menar på att det inte löser hela problematiken och är inte tillräcklig, men att det visar en markering. Samtliga intervjupersoner anser att porrfilter åtminstone ska finnas i skolan, eftersom skolan ska vara en trygg miljö för barn samt att porrfilter inte ska ersätta att samtala om pornografi med barn.

Intervjuperson 2 anser att man ska reflektera och pratar om normer, jämställdhet, makt, våld och vilka privilegier som finns i samhället med barn. Arbetet bör ske genom normförändring, exempelvis genom samtal som förändringsmetod med enskilda individer. Dessutom bör organisationer arbeta för och påverka beslutfattare för att få en bättre sexualundervisning.

7. Analys

I avsnittet analyseras resultatets teman utifrån de teoretiska utgångspunkterna samt tidigare forskning. Det presenteras i underrubriker enligt följande: *Generella*

strukturer, Porrstrukturer, Motvilliga offer, ofrivilliga förövare & (o)förståelsen av vad som är brottsligt, och Samhällets ansvar & reglering.

7.1 Generella strukturer

I enlighet med radikalfeminismens struktur om manlig dominans och kvinnlig underordning kan även sådana strukturer tydas i resultatet (Gunnarsson et al. 2018, ss. 46–47). I uppsatsens resultat framkommer att det är tjejer som främst utsätts för sexuell aggressivitet. Det är således oftast killar som utsätter tjejer för sexuell aggressivitet. Detta stämmer överens med den övergripande bilden av mäns våld i pornografi, där våldshandlingar främst utövas av en man (Bridges et al. 2010, s. 1075). Mäns våld mot kvinnor har som tidigare nämnts varit ett uppmärksammat problem. Huruvida pornografin endast bidrar till en maktobalans mellan könen råder det delade meningar om både hos intervjupersonerna och forskare. Intervjuperson 2 menar att mäns våld mot kvinnor existerade innan pornografi fanns, men att pornografi kan främja attityder gällande mäns våld mot kvinnor, vilket även viss forskning pekar på (Bloom och Hagedorn 2015, s. 82; Wright, Tokunaga & Kraus 2016, s. 201).

7.2 Porrstrukturer

I enlighet med MacKinnon (1991, s. 23) identifieras bland annat prostitution, pornografi och sexuella övergrepp som uttryck för förtrycket. Samtliga intervjupersoner vittnar om att pornografin är våldsamt och att somliga sexuella praktiker i barnsamliv verkar ge uttryck för att vara porrinfluerat. Intervjuperson 1 och intervjuperson 2 upplever att pornografi inspirerar till att köpa sex, som bekräftar vad MacKinnon (1991, s. 23) hävdar. Forskning visar också att barn som konsumerar pornografi vill testa och utöva det de ser i pornografi och att det kan resultera i att man objektifierar kvinnor samt bidra till en attityd som bagatelliserar mäns våld mot kvinnor (Bloom och Hagedorn 2015, s. 82; Malamuth, Hald & Koss 2011, s. 427; Martellozzo et al. 2016, s. 10).

Ur ett normperspektiv går problematiken att angripa genom att barn gör som vuxna gör. Det går att tolkas som att det existerar normer i pornografi som uppmanar ett visst beteende och en del handlingar, som barn och vuxna anammar och reproducerar. Detta kan utgöra barnets uppfattning om vilka förväntningar omgivningen har på barnets egna beteende (Baier & Svensson 2018, s. 57).

Intervjupersonerna upplever att tjejer kan känna sig mer eller mindre tvingade att gå med på vissa sexuella handlingar. Detta kan ses som att det finns sociala normer bland barn som utövar makt, genom att följa en norm som går emot ens intresse och vilja (Ibid. s. 153).

Intervjupersonernas beskrivning av pornografi går i linje med Dworkins syn på pornografi. Som sagt beskriver intervjupersonerna att män är överordnade och kvinnor är underordnade som är likt med det första elementet, hierarki. Intervjupersonerna beskriver att kvinnans sexualitet inte är hennes egen eller för hennes njutning som kan tolkas att kvinnor objektifieras i pornografi. Intervjuperson 3 beskriver att tjejer inte vill ses som tråkiga ifall de inte tycker om att testa nya saker eller är crazy i sängen. Detta kan kopplas med det tredje elementet, att kvinnor underkastar sig genom att lyda eller är tillmötesgående mot män. Intervjupersonerna beskriver också att det förekommer sexuella handlingar som är våldsamma och olagliga, exempelvis ofrivilliga stryptag, som stämmer överens med det sista elementet, våld. Dworkin menar att våldsutövaren anser sig ha en självklar rättighet att använda våld (Jensen & Dines 1998, s. 66).

Intervjupersonerna upplever att pornografi kan påverka sexuell aggressivitet och ser inga positiva effekter av att barn konsumerar pornografi. Resultatet i denna uppsats stödjer inte forskning som visar att det finns positiva effekter av pornografikonsumtion hos både barn och vuxna (Attwood, Barker & Smith 2018, s.1; Hald & Malamuth 2008, ss. 623–624).

7.3 Motvilliga offer, ofrivilliga förövare & (o)förståelsen av vad som är brottsligt

Utifrån hur intervjupersonerna beskriver samtycke tolkar vi det som att inte beakta samtycke är en sexuell aggressivitet. Själva handlingen, att utföra en sexuell handling utan samtycke kan utgöra ett brott. Att ta sig friheten att utföra sexuella handlingar utan ett bekräftat samtycke kan ses som ett sexuellt aggressivt beteende. Det behöver inte handla om att själva handlingen är aggressiv utan att ignorera ett samtycke är det som betraktas som aggressivt. Vidare skildras en diskrepans mellan samtyckeslagen och barns uppfattning om den. Det här kan tolkas som att det inte råder konsensus mellan lagen och sociala normer, då samtyckeslagen inte verkar ha fått den genomslagskraft som lagstiftare önskat enligt information vi tolkat från intervjupersonerna. Barn verkar ha god kunskap om samtyckeslagen teoretiskt, medan de i praktiken inte riktigt förstår vad det innebär. Enligt samtliga intervjupersoner är det viktigt att tydliggöra att det är

barn de pratar om. Barn kan eventuellt inte anses vara fullt ansvariga för att få kunskap om lagar och regler. Samtidigt kan det diskuteras huruvida samtyckeslagen fått den moralbildning som avsågs. Detta går att koppla till moralbildningens funktion, som är att skapa ett allmänt moraliskt fördömande mot en brottslig handling som också är reglerat i lag (Andersson & Nilsson 2017, s. 12). Det råder ingen direkt samtyckeskultur varken inom pornografin (Romney 2020, s. 43) eller i samhället. Pornografin döljer inte våldet eller förnedringen. Intervjuperson 1 uppfattning om pornografin är att den visar kvinnor som utsätts för smärta samtidigt som de inte säger ifrån eller ifrågasätter situationen. Barn verkar inte heller ha möjlighet att ifrågasätta och analysera pornografin kritiskt, vilket kommer att diskuteras längre fram i analysen. Detta är som nämnts ovan någonting som barn influeras av och eventuellt även normaliserar. För att förtydliga menar varken forskning (Wright, Tokunaga & Kraus 2016, s. 201) eller intervjupersonerna att alla som kollar på pornografi är våldsutövare. Intervjuperson 1 och 2 anser att det kan vara övergrepp som barn (och vuxna) bevittnar när de tittar på pornografi.

Intervjupersonerna och forskning beskriver hur tjejer tror att de behöver ställa upp och acceptera somliga handlingar samtidigt som killar tror att de ska behöva utföra en del handlingar (Jochen & Valkenburg 2016, s. 522; Yar 2019, s. 185). Föreställningar om hur en person förväntas agera utifrån bestämda föreställningar om manlighet och kvinnlighet (Jochen & Valkenburg 2016, s. 509; Owens et al. 2012, s. 116) kan urskiljas i resultatet. Det framgår av intervjupersonerna att tjejer i somliga fall inte ifrågasätter handlingar de varit med om som de själva upplevt som obehagliga. Exempel på detta är att de beskriver att samlag ibland gör ont, att de måste ställa upp på analsex och strypsex. Exemplet skildrar kvinnlig underordning och kan tolkas som ett förkroppsligande av en social konstruktion av kvinnlighet. Människor försöker i praktiken forma sig efter respektive köns konstruktion och förväntningar (West & Zimmerman 1987, s. 126). Genom att inte ifrågasätta och genom att gå med på dessa handlingar utgör tjejer således något vi kommer att benämna som *motvilliga offer*. Intervjuperson 3 upplever att tjejer inte identifierar sig själva som offer eller som utsatt, utan finner sig i att samlag kan göra ont och att analsex och stryptag är normala företeelser under ett samlag oavsett om det är obehagligt eller inte. Det går även att tolka detta som att tjejerna agerar utifrån att deras sexualitet inte är till för dem själva,

utan snarare för killarna. Pornografin tenderar som ovan nämnt att förstärka bilden av kvinnan underordnad mannen (MacKinnon 1991, s. 23).

Enligt intervjupersonerna är det killar som utsätter tjejer för sexuell aggressivitet. Det beskrivs vidare att killar inte heller vet vad som förväntas av dem (Bloom & Hagedorn 2015, s. 829). Pornografin skildrar enligt intervjupersonerna och forskning våldsamt sex både verbalt och fysiskt, där mannen oftast är den som utför våldet (Bridges et al. 2010, s. 1061). Följaktligen blir det våldsamheten och dominansen som killar kommer att anamma och normalisera. Attribut som är kopplade till manlighet är dominans, makt och sexuellt aktiv, vilket kan vara konstruktioner som killar försöker forma sig efter. Intervjupersonerna menar att killar känner både skam och prestationsångest för att de inte alltid vill identifiera sig med den typen av attribut men att de samtidigt inte har andra referensramar att förhålla sig till. Det kan leda till att många killar blir ofrivilliga förövare.

Rättssystemet bidrar även till föreställningar av socialt konstruerade kön (Burman 2013, s. 22). I en del fall bekräftar inte rättssystemet att somliga handlingar är kriminella handlingar genom att fria killen från anklagelser vilket i många fall leder till att tjejen blir den som felaktigt anklagat killen, menar intervjuperson 1. Vidare beskriver intervjuperson 1 hur det sänder en signal till barn att handlingen inte erkänns som vare sig brottslig eller felaktig. Exempelvis kan det tolkas som att rätten signalerar att killars sexuella handlingar rättfärdigas medan tjejens reaktion på handlingarna förminskas, vilket i sin tur kan främja föreställningen om manligt överordnad och kvinnlig underordnad (Ibid.). När pornografin blir barns främsta referensram blir barn offer för det egna könets sociala konstruktion. Barn får således en snedvriden föreställning av sex och relationer när de matas med de sexuella praktiker som pornografin skildrar (Yar 2019, s. 185). I de fallen där rättssystemet inte bekräftar handlingar som kriminella kan den moralbildande effekten eventuellt utebli. Eftersom barn får tolkningsutrymme för dessa handlingar skapas inte en vanebildande effekt kring handlingen. När handlingen inte fördöms genom rättssystemet så fördömer inte barnen det moraliskt heller.

7.4 Samhällets ansvar och reglering

Intervjupersonerna beskriver att denna problematik delvis grundar sig i att vuxna, exempelvis föräldrar, inte samtalar med barn om sex och relationer. Det kan bero på att de blir obekväma men också kunskapsbrist om vad internetpornografi innehåller. Dessutom pratar inte killar med varandra om pornografi och sexuell aggressivitet. Detta kan tolkas som att det finns normer om att sex är en privat ensak som man inte ska samtala om. Det kan leda till att barns nyfikenhet på sex vänder sig till den enda tillgången de har, internetpornografi. Intervjupersonerna menar att det finns brist på alternativ för barn gällande kunskap om sex. Likt forskning (Mattebo et al. 2013, s. 196) uppfattar intervjupersonerna att sexualupplysningen för barn behöver bli bättre.

För att arbeta mot problematiken behöver man kritisk samtala om de rådande normer och arbeta normförändrande med barn, enligt intervjupersonerna. I den här kontexten kan intervjupersonerna ses som normalstrare då de försöker arbeta normförändrade (Baier & Svensson 2018, s. 103). De ser positivt på porrfilter i skoldatorer för att begränsa tillgängligheten till internetpornografi, trots medvetenheten om kritik (Dunkels 2010, s. 79; Przybylski & Nash 2018, s. 409). De ser även positivt på att införa en åldersverifiering på pornografiska webbsidor som exkluderar barn. Dock tror intervjupersonerna att det kommer finnas kryphål för att konsumera internetpornografi som barn, som överensstämmer med vad forskning tyder på (Blake 2018, s. 230; Yar 2019, ss. 192). Intervjuperson 3 jämför åldersverifiering med andra lagar som begränsar barns konsumtion där det förekommer kryphål, såsom Alkohollagen. Att implementera en lag har en viktig funktion, att den signalerar till allmänheten om vad som är rätt och fel. Intervjupersonerna menar att både porrfilter i skolan och åldersverifiering som metoder för att begränsa tillgängligheten till internetpornografi är nödvändigt, eftersom det signalerar en markering och ett ställningstagande till samhället.

Samtidigt behövs sexualupplysning för barn förbättras samt öka kunskap hos föräldrar, skola och vård om barns pornografikonsumtion, enligt intervjupersonerna. Följaktligen kan detta ses som att de vill skapa en moralbildning kring problematiken. På så vis kan barn och vuxna själva se att det är förkastligt att barn har så lätt tillgång till internetpornografi samt hur pornografi påverkar barn enligt intervjupersonerna (Andersson & Nilsson 2017, s. 12). Vidare kan det möjligen ses som en symbolisk gräns att införa åldersverifiering (Baier & Svenssons 2018 s. 107) och som att social kontroll skapas genom en kollektiv syn på moraliska frågor (Ibid. s. 138). Censurering och

begränsning kan tolkas som att det är statens och skolans ansvar. Social kontroll kan utövas dels genom att föräldrar och skolor utökar kunskap och samtalar med barn, dels genom att staten och skolor censurerar och begränsar internetpornografi. Intervjupersonerna anser att föräldrars ansvar ligger i att vara medvetna om barns konsumtion av internetpornografi och att samtala med barn snarare än att begränsa tillgängligheten och censurera pornografi genom porrfilter.

Intervjuperson 2 menar att de som organisation behöver arbeta mot beslutfattare för förändring. Detta kan speglas i radikalfeminismen om att nordiska länder har större tilltro till att använda rätten för att motverka maktstrukturer och uppnå jämställt samhälle (Gunnarsson et al. 2018, s. 48).

8. Diskussion och slutsatser

Sammanfattningsvis uppfattar intervjupersonerna att det finns en relation mellan internetpornografi och sexuell aggressivitet bland barn samt att det finns ett behov av att begränsa tillgängligheten till internetpornografi. För att begränsa tillgängligheten anser intervjupersonerna att åldersverifiering bör tillämpas som lag och att porrfilter används parallellt. Intervjupersonerna upplever också att det behövs andra åtgärder, såsom att arbeta normkritisk och med normförändring för att motverka mäns våld mot kvinnor.

8.1 Metoddiskussion

Resultatet och analysen visar att det till stor del finns konsensus mellan uppfattningar gällande relationen mellan internetpornografi och sexuell aggressivitet bland barn. Det är möjligt att resultatet går att upprepas om en liknande studie på tre intervjupersoner från samma yrkesbakgrund deltar, dels för att internetpornografi konsumeras mer eller mindre i hela Sverige (Folkhälsomyndigheten 2019, ss. 9–10), dels präglas konsumenter mer eller mindre av samhällsstrukturer och de sociala normer i pornografin. Därav är extern reliabilitet inte låg eftersom resultatet också tar en del stöd i tidigare forskning, gällande relationen mellan internetpornografi och sexuell aggressivitet. Däremot ska man ha i åtanke att uppsatsens urval inte kan representera alla personer som arbetar inom vårdområdet sexuell och reproduktiv hälsa och medarbetare på jourer i Sverige, det kan dock ge en viss indikation. Uppsatsen kan inte generalisera i större utsträckning,

därmed är uppsatsens externa validitet låg. Under uppsatsens gång har vi kontinuerligt diskuterat och analyserat uppsatsens alla delar i samråd och samförstånd. Exempelvis har tolkningar av begrepp, teoretiska utgångspunkter, resultat och analys diskuterats och gemensamt kunnat tydliggöras. Den externa reliabiliteten kan således uppfattas som hög. Metoderna som har tillämpats har genomförts väl, förutom vid tekniska problem under intervjuerna. Det har inte uppstått några systematiska fel, däremot har det uppstått slumpmässiga fel. Under litteraturoversikten till tidigare forskning söktes fördelar om att implementera åldersverifiering, dessvärre fann vi inga sådana forskningsartiklar. Styrkor med uppsatsen är att det bidrar med en djupare förståelse för hur urvalet ser på behovet av att begränsa internetpornografis tillgänglighet, särskilt deras syn på åldersverifiering som metod. Det finns inte mycket forskning om ämnet som kan beror på att åldersverifiering är relativt nytt. Uppsatsens svagheter är att det kan ha förekommit intervjuareffekt under intervjuerna. Det vill säga att vi som intervjuare kan ha påverkat intervjupersonernas svar. Detta har varit en stor medvetenhet hos oss, men det är möjligt att vår ålder, kön eller sociala bakgrund har påverkat intervjupersonernas svar.

8.2 Slutdiskussion

Det går inte att frånga att forskningen är tudelad om vad pornografikonsumtion ger för effekter. Det är förvisso svårt att konstatera att pornografikonsumtion enbart är negativ eller enbart är positiv. Därav kan det behövas ännu mer forskning på det område ifall en lag om åldersverifiering ska implementeras. Av den anledningen blir det intressant att se vad Barnombudsmannen kommer fram till i sin rapport om hur barn och ungas hälsa och relationer påverkas av pornografi. Det finns goda skäl att tro att rapporten kommer att ge indikationer till politiker och beslutsfattare om hur de i framtiden ska hantera problematiken. Uppsatsen visar också på att det finns generellt brist på forskning om fördelar med att implementera en åldersverifiering på pornografiska webbsidor, särskilt utifrån ett juridiskt perspektiv. Trots det, finns det en vilja hos intervjupersonerna att införa en lag om åldersverifiering.

Olika länder har olika förutsättningar för att kunna implementera åldersverifiering mot pornografi. I Sverige försvåras en sådan implementering eftersom den omfattar inskränkningar i grundlagarna TF och YGL. Det kompliceras ytterligare när det saknas forskning om fördelarna med en sådan reglering. Det i sin tur kan leda till att politiker

och lagstiftare inte är motiverade nog för att arbeta för en sådan reglering, eftersom hindren kan ses som för stora. Detta kan vara en anledning till att politiker och lagstiftare inte har kommit längre inom detta område, eftersom det är svårt både praktiskt och juridiskt. I praktiken innebär det att pornografi måste definieras och urskiljas från exempelvis konst, för att identifiera webbsidor som bör implementera åldersverifiering. Juridiskt innebär det som nämnt ovan att det inskränker i grundlagarna TF och YGL.

Lagen om olaga våldsskildring kriminaliserar skildrande och spridning av sexuellt våld eller tvång samt grovt våld mot människor och djur. Således är det även brottsligt att ha haft avsikt att sprida sådant material, själva spridandet behöver inte ha skett för att lagen ska vara tillämplig. Vad som dock inte omfattas av lagen om olaga våldsskildring, är innehav av skildring av sexuellt våld eller tvång och material som omfattar grovt våld mot människor och djur. Det är med andra ord lagligt att inneha och konsumera våldspornografi, det som är olagligt är att skildra och sprida våldspornografi. Det blir intressant mot bakgrund av departementschefens uttalande i prop. 1986/87:151, s. 102 f. om att våldshandlingar med sexuella motiv negativt kan påverka pojkar men även vuxna män. Samtidigt beskrivs kvinnan vara den som regelmässigt avbildas på ett grovt kränkande sätt enligt departementschefen (Johansson et al. 2019, s. BrB 16:10 c s. 2). Det kan förefalla att departementschefen ansåg att våldspornografi och våldsamma skildringar är något som särskilt unga pojkar bör skyddas från vilket leder till frågan hur det kan komma sig att lagen om olaga våldsskildring enbart omfattar skildring och spridning men inte konsumtion.

Det finns dock en fråga vi under uppsatsens gång inte kunnat besvara eller fått någon större klarhet i trots upprepade och intensiva försök till förståelse. Frågan vi ställt oss är "Vad är våldspornografi?". Det började redan under litteraturöversikten där artikelförfattarna använde ord som "violent pornography" utan att definiera begreppet vidare. Under intervjuerna beskriver samtliga intervjupersoner våldsamma sexuella handlingar. Intervjupersonerna beskrev bland annat strypsex, väldigt våldsamt analsex eller väldigt våldsamt oralsex. Dock beskrevs dessa handlingar snarare som att pornografin var våldsam än att det definierades som våldspornografi. Inte heller gav lagen om olaga våldsskildring någon vidare tydlighet i vad för slags våld som anses falla under lagen. Ett försök till klarhet är rättsfallet RH 2000:97 (se avsnitt 2.1.2) som beskriver extremt våldsamt innehåll. Om gränsen dras vid den typ av våld som beskrivs i

rättsfallet förstår vi att våldspornografi lutar mer åt tortyrskildringar än våldsskildringar. För att få en tydligare uppfattning om vad våldspornografi är kan en undersökning om pornografiska webbsidor vara relevant för att se om och hur de själva definierar våldspornografi.

Intervjupersonerna och beslutfattare är eniga om att sexualundervisning ska förbättras för barn. Det kan tolkas som att det finns förespråkare för implementerandet av åldersverifiering men inga tydliga motståndare till förslaget. Den samhälleliga debatten kring ämnet upplevs av den anledningen inte som särskilt polariserad utan verkar snarare handla om att problematiken ska angripas på andra sätt än genom reglering via åldersverifiering. Samtidigt är det föräldrar som främst ansvarar för barn. Föräldrar påverkar barns värderingar och kunskap om hur de ska navigera i vardagslivet. Förhoppningen är att föräldrar ska visa barn vägen för vad som är rätt och fel och att barn själva i slutändan kan göra den avvägningen och ta "rätt" beslut baserat på vad föräldrar förmedlat, snarare än att en begränsning ska göra valet åt barn. Om föräldrars kunskap ökar om hur pornografien påverkar barn, kan föräldrar ge barn verktyg för att skapa hälsosamma förhållande till sex och relationer. Begränsning som porrfilter för internetpornografi hindrar således barn att göra ett aktivt val till viss del. Porrfilter kan även ta föräldrars möjlighet att vägleda barn att ta rätt beslut.

Det är svårt, om inte omöjligt att förbjuda allt som är skadligt eller kan ha en negativ påverkan på barn i samhället. Särskilt när det handlar om yttringar och skildringar. Barn kan ju trots en lagreglering som minskar deras kontaktyta med pornografi hitta sätt för att komma runt den. Det finns många sätt att komma runt regleringar, förbuden mot barns konsumtion av alkohol och tobak är exempel på det. Det förefaller dock inte som ett tillräckligt starkt argument för att låta barn ha fri oreglerad tillgång till både alkohol och tobak. Vi anser att samma tankesätt ska appliceras när det gäller barns tillgång till pornografi. Det kan tyckas vara svårt att skydda barn från allt skadligt innehåll, ändock censurerar statens medieråd filmer och sätter åldersgränser för att skydda barn (2010:1882). Pornografi skildrar inte sällan patriarkala strukturer som underordnar kvinnor. Att låta barn ha fri tillgång till internetpornografi samtidigt som de inte har möjlighet till normkritiska samtal om sund syn på sex, relationer och pornografi. Detta möjliggör att barn kan reproducera och upprätthålla patriarkala strukturer och normer. Det kan ses paradoxalt att arbeta för ett jämställt samhälle samtidigt som barn har fri

tillgång till material som skildrar grov kvinnoförnedring och våld mot kvinnor, som pornografin till stor del utgör.

9. Referenslista

Andersson, R. & Nilsson, R. (2017). *Svensk kriminalpolitik*. Upplaga 2 Stockholm: Liber
Attwood, F., Smith, C. & Barker, M. (2018). "I'm just curious and still exploring myself":
Young people and pornography, *New Media and Society*, 20(10), ss. 3738–3759.
doi: 10.1177/1461444818759271.

Baier, M., Nafstad, I. & Svensson, M. (2018). *Om rättssociologi: en introduktion*. Upplaga 1
Lund: Studentlitteratur

Baier, M. & Svensson, M. (2018). *Om normer*. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur

Blake, P. (2019). *Age verification for online porn: more harm than good?* I *Porn studies*. ss.
228-237. Routledge, Taylor and Francis group.

Bloom, Z. D. & Hagedorn, W. B. (2015). Male adolescents and contemporary
pornography: Implications for marriage and family counselors, *The Family Journal*,
23(1), ss. 82–89.
doi: 10.1177/1066480714555672.

Bridges, A. J., Wosnitzer, R., Scharrer, E., Sun, C. & Liberman, R. (2010) Aggression and
sexual behavior in best-selling pornography videos: A content analysis update, *Violence
Against Women*, 16(10), ss. 1065–1085. doi: 10.1177/1077801210382866.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. tredje upplagan Stockholm: Liber

Burman, M. (2013). Genusperspektiv på straffrätten. I Nordlöf, K (red.) *Argumentation i
nordisk straffrätt*. Stockholm: Norstedts Juridik, ss. 9-30.

Chen, Y. & Wu, O. (2010). Semi-automated Feature selection for web text filtering. I
Seventh International Conference on Fuzzy Systems and Knowledge Discovery Fuzzy

Systems and Knowledge Discovery (FSKD), Yantai, Kina 10-12 Augusti 2010. ss. 2513-2517

Chamchong, R., Chotthanom, A., Paungpronpitag, S., Sibunruang, C. & Polpinij, J. (2008). A web pornography patrol system by content-based analysis: In particular text and image. I *IEEE International Conference on System, Man och Cybernetics System, Man and Cybernetics*. Singapore, Singapore 12–15 oktober 2008. ss. 500–505

Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Fjärde upplagan Lund: Studentlitteratur

Dines, G., Jensen, R. & Russo, A. (1998). *Pornography: the production and consumption of inequality*. New York: Routledge

Dunkels, E. (2010). A critical perspective on online safety measures, *Nordic Journal of Digital Literacy*, 1(1), ss. 72–85.

Gunnarsson, Å, Svensson, E.M., Käll, J. & Svedberg, W. (2018). *Genusrättsvetenskap*. Andra upplagan Lund: Studentlitteratur

Gustafsson, T. & Larsson, M. (2009). Porren inför lagen. Två fallstudier angående den officiella attityden till offentligt visad pornografisk film 1921 och 1971, *Historisk Tidskrift*, 129(3), ss. 445–465.

Hald, G. M. & Malamuth, N. M. (2008). Self-perceived effects of pornography consumption, *Archives of Sexual Behavior*, 37(4), ss. 614–625. doi: 10.1007/s10508-007-9212-1.

Jochen, P. & Valkenburg, P. M. (2016). Adolescents and Pornography: A Review of 20 Years of Research', *Journal of Sex Research*, 53(4/5), ss. 509–531. doi: 10.1080/00224499.2016.1143441.

Johansson, S., Trost, H., Träskman, P.O. & Wennberg, S. (2019). *Brottsbalken: en kommentar Del 2 (13–24 kap.): brotten mot allmänheten och staten m.m.* Studentutgåva 9 Stockholm: Norstedts Juridik

Kvalem, I. L., Træen, B., Lewin, B., & Štulhofer, A. (2014). Self-perceived effects of Internet pornography use, genital appearance satisfaction, and sexual self-esteem among young Scandinavian adults. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 8(4), article 4. ss. 5- 22. doi:10.5817/CP2014-4-4

Kohut, T., Baer, J. L. & Watts, B. (2016). Is Pornography Really about “Making Hate to Women”? Pornography Users Hold More Gender Egalitarian Attitudes Than Nonusers in a Representative American Sample, *Journal of Sex Research*, 53(1), ss. 1–11.

doi: 10.1080/00224499.2015.1023427.

Lindstedt, I. (2019). *Forskningens hantverk*. Upplaga 2 Lund: Studentlitteratur

MacKinnon, C. A. (1991). Plädering för en feministisk rättsteori. *Kvinnovetenskaplig tidskrift*. 12(1991):1, s. 16-26

Malamuth, N., Hald, G. & Koss, M. (2012). Pornography, Individual Differences in Risk and Men’s Acceptance of Violence Against Women in a Representative Sample, *Sex Roles*, 66(7–8), ss. 427–439. doi: 10.1007/s11199-011-0082-6.

Mattebo, M., Larsson, M., Tydén, T. & Häggström-Nordin, E. (2014). Professionals’ perceptions of the effect of pornography on Swedish adolescents, *Public Health Nursing*, 31(3), ss. 196–205. doi: 10.1111/phn.12058.

Martellozzo, E., Adler, J., Monaghan, A., Davidson, J., Horvath M. & Leyva, R. (2016) “. . . I WASN’T SURE IT WAS NORMAL TO WATCH IT . . .”: A QUANTITATIVE AND QUALITATIVE EXAMINATION OF THE IMPACT OF ONLINE PORNOGRAPHY ON THE VALUES, ATTITUDES, BELIEFS AND BEHAVIORS OF CHILDREN AND YOUNG PEOPLE. Middlesex University, NSPCC, OCC

Messerschmidt, J.W. (2004). *Flesh and blood: adolescent gender diversity and violence*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers

Miller, D. J., McBain, K. A. & Raggatt, P. T. F. (2019). An experimental investigation into pornography’s effect on men’s perceptions of the likelihood of women engaging in porn-like sex, *Psychology of Popular Media Culture*, 8(4), ss. 365–375. doi: 10.1037/ppm0000202.

Nøttestad, J., Overland, S. & Hald G.M. (2010). *Fremmer pornografi voldsunderstøttende holdninger og seksuell aggresjon mot kvinner?* I Norsk Geografisk Tidsskrift. ss. 1112–1114.

Owens, E. W., Behun, R. J., Manning, J. C. & Reid, R. C. (2012). The impact of internet pornography on adolescents: A review of the research', *Sexual Addiction & Compulsivity*, 19(1–2), ss. 99–122. doi: 10.1080/10720162.2012.660431.

Przybylski, A. & Nash, V. (2018). *Internet Filtering and Adolescent Exposure to Online Sexual Material*. I *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*. ss. 405-410.

Romney, B. (2020). Screens, Teens, and Porn Scenes: Legislative Approaches to Protecting Youth from Exposure to Pornography, *Vermont Law Review*, 45(1), ss. 43–124.

Samuels, H. (2013). Feminist legal Theory. I Banakar, R. & Travers, M. (red.) *Law and social theory*. 2. ed. Oxford: Hart publ. ss. 129-145

Shor, E. & Seida, K. (2019). "Harder and Harder"? Is Mainstream Pornography Becoming Increasingly Violent and Do Viewers Prefer Violent Content?, *Journal of Sex Research*, 56(1), ss. 16–28. doi: 10.1080/00224499.2018.1451476.

Stanley, N., Barter, C., Wood, M., Aghtaie, N., Larkins, C., Lanau, A. & Överlien, C. (2018). Pornography, Sexual Coercion and Abuse and Sexting in Young People's Intimate Relationships: A European Study, *Journal of interpersonal violence*, 33(19), ss. 2919–2944. doi: 10.1177/0886260516633204.

Walklate, S. (2017). *Criminology: the basics*. 3rd ed. Abingdon: Routledge

West, C. & Zimmerman, D. H. (1987). Doing gender. *Gender & society*. 1(1987): 2, ss. 125-151.

Widerberg, K. (2007). Kön och samhälle. I Andersen, H. & Kaspersen, L.B. (red.) *Klassisk och modern samhällsteori*. Lund: Studentlitteratur, ss. 449–468.

Wright, P. J., Kraus, A. & Tokunaga, R. S. (2016). A Meta-Analysis of Pornography Consumption and Actual Acts of Sexual Aggression in General Population Studies, *Journal of Communication*, 66(1), ss. 183–205. doi: 10.1111/jcom.12201.

Yar, M. (2019). Protecting children from internet pornography? A critical assessment of statutory age verification and its enforcement in the UK, *Policing: An International Journal*, 43(1), ss. 183–197. doi: 10.1108/PIJPSM-07-2019-0108

Elektroniska källor

Bergström, M., Rogala, C., Johansson, T., Hammrén, N., Foxhage, D., Hirdman, A., Svedin, G., Åkerman, I & Frithiof, A. (2006). *Koll på porr: skilda röster om sex, pornografi, medier och unga*. Stockholm: Medierådet Tillgänglig på Internet: https://www.statensmedierad.se/download/18.1be75b221764d8539d259e6/1608043761003/kall_pa_porr.pdf

Burgess, M. (2019). The UK, porn block, explained. Wierd.16 oktober. <https://www.wired.co.uk/article/porn-block-uk-wired-explains>.

Change.org (u.å.). *Inför åldersgräns på nätporr med tex BankID!*. <https://www.change.org/p/inf%C3%B6r-%C3%A5ldersgr%C3%A4ns-p%C3%A5-n%C3%A4tporr-med-bankid> [2021-05-03]

Department for culture media & sport (2016). Age Verification for pornographic material online. (Impact assessment DCMS_020) [pdf] London: Department for culture media & sport. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/538426/2016-06-06_Age_verification_impact_assessment_1.pdf

Department for culture media & sport (2018). Age Verification for pornographic material online. (Impact assessment DCMS_020) [pdf] London: Department for culture media & sport. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/747187/Impact_Assessment_Age_Verification_FINAL_20181009.pdf

Ernkrans, M. (2020). *Unga ska få sexualundervisning i skolan, inte av porrindustrin*. Stockholm: Regeringskansliet [2021-04-05]

Folkhälsomyndigheten (2019). *Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Sverige 2017*. Stockholm: Folkhälsomyndigheten.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/s/sexuell-och-h-reproduktiv-halsa-och-rattigheter-i-sverige-2017/?pub=60999>

Janouch, K. (2015). Kvinnlig sexualitet gynnas av porr. *Expressen*, 13 juli. <https://www.expressen.se/debatt/kvinnlig-sexualitet-gynnas-av-porr/>

Johansson, M. (2020). *Tillgången till porr på internet för barn*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svar-pa-skriftlig-fragga/tillgangen-till-porr-pa-internet-for-barn_H812773 [2021-04-07]

Johansson, O., Vilhelmsson, H. & Qarlsson, A. (2020). *Moderniserad lagstiftning för att motverka spridning av våldsamt pornografi*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/_H8022518 [2021-05-07]

Jämställdhetsmyndigheten (2021). *Information om våldsutsatthet*. Angered: Jämställdhetsmyndigheten. <https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/covid-19/information-om-valdsutsatthet> [2021-05-07]

Larsson, M. (2007). *Drömmen om den goda pornografien: om sextio- och sjuttitalsfilmen och gränsen mellan konst och pornografi*, *Tidskrift för genusvetenskap*, nr. 1-2, 2007, ss. 93-110. <https://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/7028/TGV%201-2.07%205.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Porrfribarndom (u.å.). *Nu har 2 av 3 kommuner infört s.k. porrfilter i skolorna*. (<https://porrfribarndom.se/kommunkartan/>). [2021-05-01]

Regeringen (2016). *En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*. ss. 109–152.

https://www.regeringen.se/49d3d6/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/jamstalldhet/en-nationell-strategi-for-att-forebygga-och-bekampa-mans-vald-mot-kvinnor-utdrag-ur-skr.-2016_17_10.pdf [2021-04-22]

Skagerström, A. L. (2020). "Kan ses som positivt att fler vågar ställa de här frågorna". Svt Nyheter.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/kan-ses-som-positivt-att-fler-vagar-stalla-de-har-fragorna-nu?fbclid=IwAR1etMrfOGOSnsIR2N3NjNtulxMPwq3tzO0gfB3a2NWazlUtLGzO0-ou63M>

Statens medieråd (2019). *Unga & medier*. Stockholm: Statens medieråd.

<https://www.statensmedierad.se/download/18.1ecdaa0017633a0d6666107/1607510806657/Ungar%20och%20medier%202019%20tillganglighetsanpassad.pdf>

Thorstensson, E. (2020). *Sexologen om porr: "Unga kan skilja mellan fiktion och verklighet"*.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/forskaren-porren-ar-inte-alls-skadlig-for-unga>. [2021-05-05]

TT. (2018). *Riksdagen röstar mot porrfilter i skolan*. Aftonbladet. 18 april.

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/bKBjGB/riksdagen-rostar-mot-porrfilter-i-skolan>

TT. (2020). Förslag om bank-id på porrsajter. Svenska Dagbladet. 14 december.

<https://www.svd.se/forslag-om-bank-id-pa-porrsajter>

Unizon (2020a). *"DET HÅR ÄR INTE OK!": Unizons kvinnojourers, tjejjourers och ungdomsjourers erfarenheter och krav för att minska porrens skadeverkningar*. Hägersten: Unizon.

https://www.unizonjourer.se/media/y32ctn25/2020_porr-rapport.pdf

Unizon (2020b). Sifundersökning 2020. Hägersten: Unizon.

<https://www.unizonjourer.se/aktuellt/rapporter-statistik/sifundersokning-2020/>

Unizon & Waltman, M. (2016). *Porr och prostitution: en rapport om utsatthet och efterfrågan*. Hägersten: Unizon

<https://www.unizonjourer.se/media/cpgi01p2/porr-och-prostitution-unizons-rapport.pdf>

Waterson, J. (2019). UK drops plans for online pornography age verification system. The guardian. 16 oktober.

<https://www.theguardian.com/culture/2019/oct/16/uk-drops-plans-for-online-pornography-age-verification-system>

Zabielski, J. (2021). Nina Rung om åldersgräns för porr "inför Bank-ID". Nyheter24. 1 februari.

<https://nyheter24.se/nyheter/952346-nina-rung-om-ungdomars-porrsurfande-infor-krav-pa-bank-id>

Rättsliga källor

SFS 1949:105. Tryckfrihetsförordning. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 1962:700. Brottsbalk. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 1991:1469. Yttrandefrihetsgrundlagen. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2010:1622. Alkohollagen. Stockholm: Socialdepartementet

SFS 2010:1882. Lagen om åldersgränser för film som ska visas offentligt. Stockholm: Kulturdepartementet.

SFS 2018:2088. Lagen om tobak och liknande produkter. Stockholm: Socialdepartementet.

Proposition 1986/87:151. om ändringar i tryckfrihetsförordningen m.m.

10. Bilagor

Bilaga 1

Intervjuguide

Erfarenhet

- Yrkestitel? år i yrket?
- Kan du beskriva dina arbetsuppgifter?
- Vad har du i din yrkesroll för syfte och mål?
- Varför vänder sig unga till er verksamhet?
- Vilka behov och stöd söker sig unga hos er?

Sexuellt våld

- Hur skulle du beskriva sexuellt våld?
- Upplever ni att unga som kontaktar er utsätts eller har upplevt sexuellt våld?
- Kan du beskriva era uppfattningar om vem som utsätts för det sexuella våldet? → kan du beskriva hur ett sådant samtal ser ut?
- Kan du beskriva era uppfattningar om vem som utsätts för det sexuella våldet?
- Hur beskrivs det sexuella våldet av unga?
- Vad påverkar det sexuella våldet?

Pornografi

- Hur skulle du beskriva pornografi?
- Upplever du att unga som kontaktar er nämner pornografi i era samtal - om ja, kan ni beskriva ett sådant samtal?
- Upplever du att pornografin påverkar unga? och i så fall hur?
- Påverkar ungas konsumtion av pornografin det sexuella våldet bland unga? → Om ja, hur? → Om nej, varför inte?
- Anser du att pornografi eventuellt kan vara skadligt för unga? → Om ja, hur?
- I dina samtal med unga, framkommer det vilken typ av pornografi som de konsumerar?

Reglering

- Hur ser ni på ungas tillgänglighet till pornografi?
- Upplever ni att Sveriges rättssystem skyddar unga mot skadlig pornografisk exponering? → om ja, hur? om nej, varför?
- Hur kan man begränsa ungas tillgänglighet till pornografi?
- Anser ni att det är nödvändigt att rättsligt reglera tillgängligheten till pornografi för unga?
- Har ni några andra reflektioner över ämnet som ni vill berätta om?

Bilaga 2

Tema	Kodning	Kodning	Kodning	Kodning
Beskrivning av pornografi och sexuell aggressivitet	Våldsam	Strypsex	Analsex	Kränkningar
Konsekvenser, ofrivilliga förövare och förståelse av vad som är brottsligt	Ont	Ofrivilliga stryptag	Exponeras	Tvingade
Barns utsatthet, sårbarhet och förväntningar	Ung hjärna	Skam	Kåta	Pressen
Strukturer som påverkar sexuell aggressivitet	Överordnad	Könsroller	Objektifiering	Normer
Åldersverifiering som reglering för barn	Ställningstagande	Åldersbegränsning	Begränsa	Markering
"Ensamlämnade"	Genant	Brist	Obevämt	Kunskapslucka
Andra åtgärder	Sexualupplysning	Normförändring	Auktoritären	Porrfilter
Prostitution	Prostituerade	Sexköpare		

Bilaga 3

Hej!

Vi heter Clara Jonsson & Tania Michea och läser sista terminen på kriminologiprogrammet på Lunds universitet. Just nu skriver vi vårt examensarbete som syftar till att undersöka om ungdomsjourer och personer inom vårdområdet sexuell och reproduktiv hälsa upplever att det finns ett eventuellt samband mellan pornografi och sexuellt våld hos unga. Av den anledningen kontaktar vi dig med en förfrågan om att få intervjua dig som anställd på ungdomsjourer för att få mer information om detta eventuella samband.

Studien kommer att inkludera intervjuer med både personer inom vårdområdet sexuell och reproduktiv hälsa och anställda personer på ungdomsjourer i Sverige. Intervjuerna kommer att hållas digitalt för allas säkerhet och hälsa, på grund av pågående pandemi. Intervjun kommer även att spelas in för att underlätta analys – och bearbetningsprocessen. Vi räknar med att intervjuens längd inte ska överstiga mer än 1 timme.

Ditt deltagande i vår studie är självklart frivilligt. Dina svar kommer att behandlas under anonymitet och konfidentiellt. Svaren kommer under analys – och bearbetningsprocessen att kategoriseras och kodas för att sedan kopplas till tidigare forskning och utvalda teorier. Vi kommer att säkerställa att ditt deltagande behandlas utan identitetsuppgifter, detta för att dina svar inte ska kopplas ditt vare sig dig eller din arbetsplats. Du svarar enbart på de frågor du känner dig bekväm med att svara på och du kan när som helst under studiens gång avbryta din medverkan.

Det färdigställda arbetet kommer att examineras genom opponering inför andra kriminologistudenter och examinator för programmet, ett godkänt examensarbete kommer att läggas upp på en databas för slutförda examensarbeten. Vi delar gladeligen med oss av det färdigställda examensarbetet till er.

Efter besked om godkänt examensarbete kommer all datainsamling att raderas.

V.14 kommer frågorna skickas samt länk där intervjun kommer att hållas.

Vid frågor eller kommentarer, kontakta oss gärna via mail!

Studenter:

Clara Jonsson

clarajnsn@hotmail.com

Tania Michea

tania_michea@hotmail.com